

Pred vami je tretja številka Našega Aera. To je hkrati tudi zadnja v tem letu. Zaradi tega smo skušali v njej zajeti vse pomembnejše dogodke minulega leta. Ne bi bilo prav, če bi ob tem pozabili na prihodnost. V dveh sestavkih so obravnavane razvojne perspektive Aera.

V časopisu so ostale nekatere standardne rubrike (direktorjeva beseda, mala anketa, predstavljamo vam itd.). Žal je zaradi pomanjkanja časa opuščena literarna priloga. Tudi zabavni del je skromnejši. Glavni vzrok je, poleg pomanjkanja časa, predvsem v tem, da še vedno nimamo zasedeno delovno mesto referenta za obveščanje. Zaradi tega pričakujemo nekoliko razumevanja pri ocenjevanju vsebine in oblikovanja lista.

Kljub določenim slabostim in pomanjkljivostim pri delu v minulem letu smo dosegli zelo lepe uspehe. Želimo, da bi bili le-ti v prihodnje še boljši.

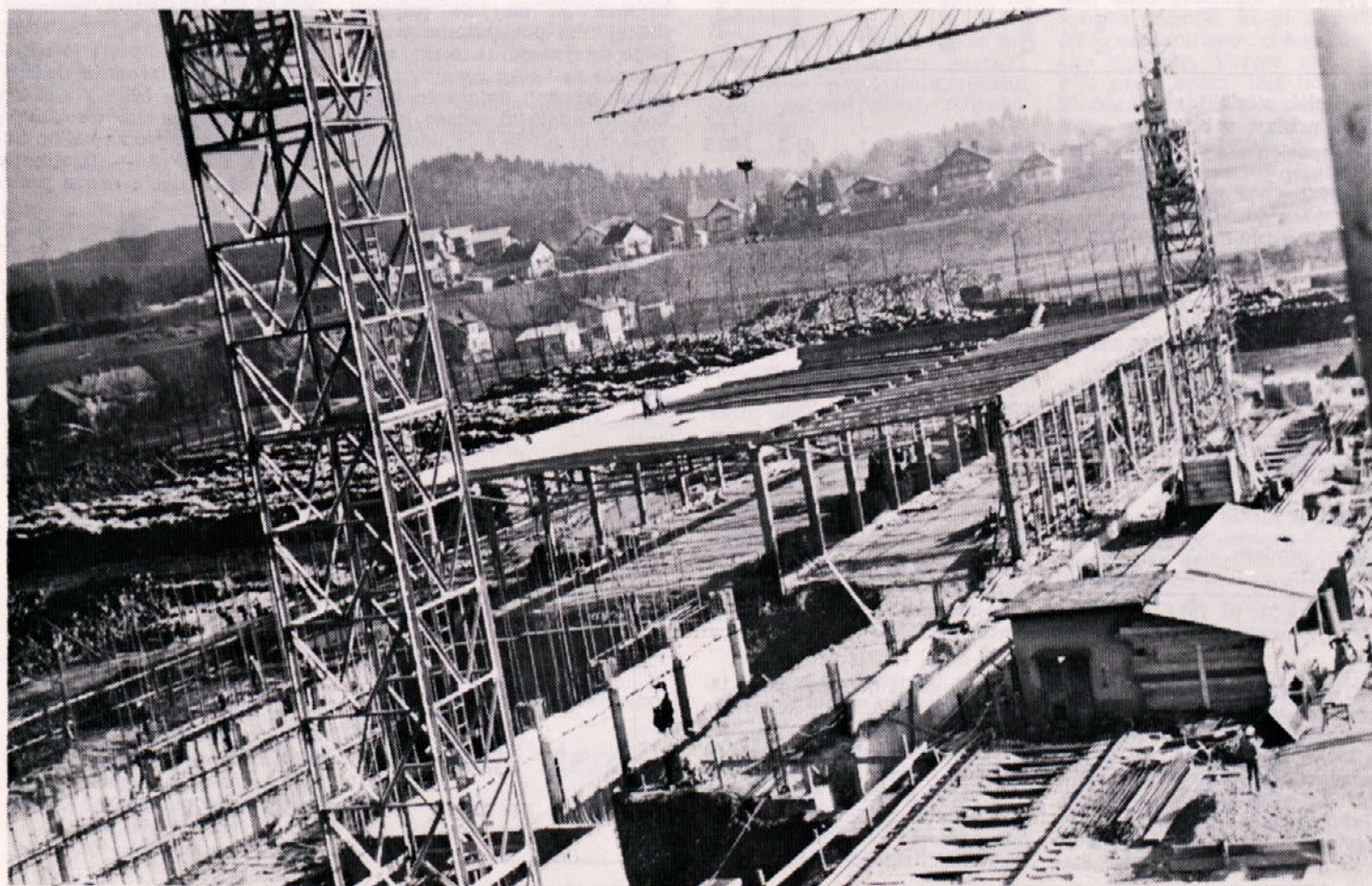
Uresničevanje gospodarskega načrta za leto 1974

Tokrat bomo poskušali uresničevanje gospodarskega načrta za leto 1974 osvetliti s pomočjo nekaj važnejših kazalcev poslovanja in nato oceniti položaj na koncu letošnjega poslovnega leta. Kot osnovni viri podatkov nam služijo devetmesečna analiza finančnega uspeha za OZD AERO in gospodarska informacija za november 1974. Podatke prikazujemo posebej za DO AERO in posebej za TOZD Medvode zaradi nazornejše razlage.

O tem berite na 2. in 3. strani

V letu 1975 želimo vsem članom delovne organizacije mnogo zadovoljstva pri delu in sreče v zasebnem življenju

Gradnja hale za proizvodnjo papirja v Medvodah

Uresničevanje gospodarskega načrta za leto 1974

1. Kazalci na osnovi 9-mesečnih finančnih rezultatov in razlaga

Vrsta kazalca	DO AERO			TOZD MEDVODE		
	Plan	Doseženo	Indeks	Plan	Doseženo	Indeks
— gospodarnost = količ. proizv. po PPC						
stroški proizvodnje	1,16	1,18	102	1,03	1,20	116
— donosnost = dobiček ostanek d. uporabljena posl. sredstva	0,02	0,09	450		1,5	
— plačilna zmožnost = terjatve do kupca		2,6			0,05	
— sredstva za razširjeno reprodukcijo (skladi + amortizacija v 000 din)	26.068	52.544	202	5.464	27.202	498
— zaloga osnovnega izdelavnega materiala v 000 din)	64.618	105.826	164	15.600	8.852	56
— dni vezave zalog osn. izdel. mater.	80	107	134	120	55	46

2. Kazalci na osnovi »gospodarske informacije« za I.—XI. 1974 in razlaga

Vrsta kazalca	DO AERO			TOZD MEDVODE		
	Plan	Doseženo	Indeks	Plan	Doseženo	Indeks
— Količ. produkt. = Kol. proizv. v t št. zaposlenih	8,5	7,2	85	61,1	61,3	100,3
— Obseg proizv. po PPC v 000 din	483.896	477.710	99	67.221	106.921	159
— Obseg prodaje po PPC v 000 din	480.208	448.756	93	68.459	108.132	158
— Št. zaposlenih 30. XI. 1974	1.351	1.288	95	313	324	104
— OD na zaposlenega za 10 mesecev	2.586	2.688	104	2.500	2.861	114
— izvoz v dolarjih	2.198.856	1.823.729	83	1.054.850	2.575.379	244
— zaloge gotov. izdelkov po PPC (v 000 din)		*72.927			*520	
— zaloge vrednost proizv. po PPC		17 %			0,5 %	
— obseg proizv. po PPC						
obseg prodaje po PPC $\times 100$	100,8 %	106,5 %	105 %	98 %	99 %	101

*velja za 31. 10. 1974 in je ocena bruto vrednosti za zaloge got. izdelkov po direktnih stroških (iz bilance) za TOZD Medvode.

Ti kazalci (gospodarnost, donosnost) imajo svojo »težo« oziroma lahko iz njih delamo zaključke o uspešnosti le v primerjavi teh kazalcev po času, s planom, med TOZD in podobno. Tako vidimo, da skoraj brez izjeme omenjeni kazalci kažejo zelo pozitivne finančne rezulta-

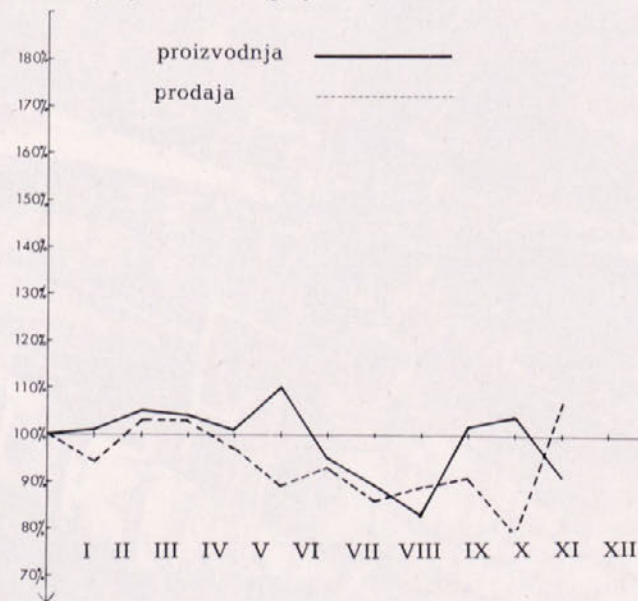
te poslovanja glede na plan, tako za DO AERO, kakor za TOZD Medvode.

»Gospodarnost« nam kaže, da smo na 1 dinar stroškov ustvarili večjo količino proizvodnje, kot smo predvidevali s planom. »Donosnost« lahko smatramo za nekako družbeno priznanje na-

še proizvodnje na tržišču (ki bi lahko bila tudi vkljub »visoki« gospodarnosti nizka). Vendar je dejansko dosežena »donosnost« precej višja od plana, kar nam da misliti, da je rezultat vseh premikov v stroških in v prodajnih cenah za našo proizvodnjo v letošnjem letu še kar ugoden. Nadalje vidimo, da pride za DO AERO na 1 dinar obveznosti do dobaviteljev 2,6 din terjatve do kupca (na koncu septembra), v TOZD Medvode pa 1,5 din. Iz tega lahko sklepamo, da mi bolj trpimo zaradi splošne nelikvidnosti kot da bi jo sami povzročali (pri čemer pa niso upoštevana prav vsa denarna sredstva podjetja in prav vse zapadle obveznosti — ampak samo kupci in dobavitelji). Tudi sredstev za razširjeno reprodukcijo smo ustvarili precej več od predvidevanj, vendar so potrebe po novih investicijah — to je po takih, na katerih sloni naš razvoj v bližnji prihodnosti tudi vedno bolj prisotne, pri čemer moramo upoštevati visoko stopnjo inflacije, ki je lahko pri konkretni naložbi sredstev oziroma investicije tudi bistveno višja kot povprečnih 20—30 %. Če pogledamo še zaloge osnovnega izdelavnega materiala za DO AERO, so te precej višje od normativnih zalog na koncu septembra, vendar v kolikor gre za material, ki ga sproti predelujemo in za katerega ni bojazni, da bi ostal na zalogi, je to ugodno, saj pomeni skoraj vsaka nova nabava tudi višjo ceno.

Najprej lahko opazimo, da je količinska produktivnost na zaposlenega za DO AERO za 15 % nižja od predvidevanj. Ta zadržanost pa moramo pripisati precej tudi poslabšanemu tržnim pogojem, zaradi katerih nima pomena za vsako ceno vztrajati na proizvodnji določenih izdelkov. Vrednostni obseg proizvodnje in prodaje je ugodnejši glede na plan kot fizični obseg, kar je posebej izrazito za TOZD Medvode. Po vsem tem lahko

6. Grafikon doseganja dinam. plana proizvodnje in prodaje po PPC po mesecih za DO AERO % doseganja dinamičnega plana

rečemo, da smo od plana, ki je temeljil na precejšnjem povišanju produktivnosti, morali delno odstopiti zaradi splošnega neugodnega položaja v obliki splošne inflacije, kateri smo se morali prilagoditi po najboljših zmožnostih. Pač pa je neugodno, da je obseg proizvodnje v 11 mesecih za 6,5 % višji od obsega prodaje, pri čemer smo predvidevali, da bi se to v 12 mesecih izravnalo, čeprav je dejansko to zelo težko doseči.

3. Izvoz

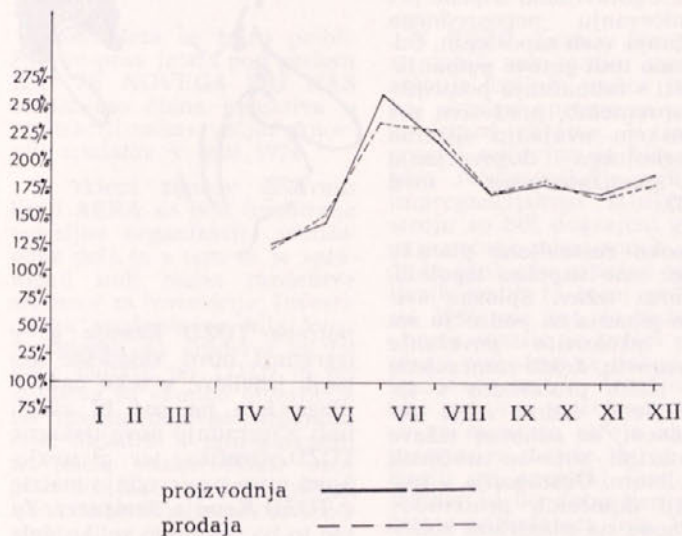
Za DO AERO izvoz ni dosegel predvidene vrednosti v 11 mesecih zaradi tega, ker bi ga lahko dosegli le z nižjimi izvoznimi cenami, ki pa jih ne moremo sprejeti v vsakem primeru. Obraten položaj je za izdelke TOZD Medvode, za katere je na svetovnem trgu veliko povpraševanje in še vedno razmeroma visoke cene. Za DO AERO bi večji izvoz pomenil v pogojih zadnje devalvacije dinarja tudi važen protiukrep, s čemer bi nadomestili večje izdatke ob uvozu surovin. V trenutnem položaju izvoza pa je treba še drugih protiukrepov zaradi devalvacije. Če predpostavimo, da se bo devalvacija (razvrednotenje) dinarja še nadaljevala in če bo bolj intenzivna kot za druge važnejše tuje valute bo stalen pritisk na povečanje izvoza, ki je pa na drugi strani odvisen od cen na zunanjem trgu, na katere pač ne moremo veliko vplivati.

4. Nova proizvodnja po TOZD

Že ob polletju 1974 nam je ustrežna analiza pokazala, da je TOZD 1 — Kemija Celje v šestih mesecih dosegla 52 % količinskega plana »nove proizvodnje« (prodaja 32 %). Za TOZD 2 — Kemija Sempeter je ustrezen obseg proizvodnje dosegel 365 % (prodaja 301 %) plana v tonah. (Vkljub tem visokim % preseganja ne gre za velike količine!) TOZD 3 — Grafika v planu 74 ni imela »nove proizvodnje«.

7. Grafikon doseganja dinamičnega plana proizvodnje in prodaje po PPC po mesecih za TOZD Medvode

Če upoštevamo, da so bile predvidene količine posameznih »novih« izdelkov sorazmerno nizke in pa dejstvo, da je perspektivni razvoj načeloma ravno v osvajanju tržišča z vedno novimi proizvodi, potem z doseženim stanjem ne moremo biti najbolj zadovoljni. Prostor in čas nam ne dovoljujeta podrobne analize po posameznih izdelkih iz »nove proizvodnje«, vendar naj omenimo, da naš program nove proizvodnje ne vsebuje takih »novih« izdelkov, ki jih domače tržišče v taki ali drugačni obliki še sploh ne bi poznalo. Zato je v interesu vseh zaposlenih, da se program »nove proizvodnje« vsako leto dopolnjuje in nam tako pomaga, da bo naš asortiman proizvodnje vedno konkurenčen, kar je pomembno pri stalnem povečanju obsega proizvodnje.

4. Antiinflacijski program

Tekom leta smo tudi sprejeli splošen antiinflacijski program za TOZD AERO kot odgovor na ustrezno akcijo na zvezni ravni. Ta program je upošteval razne ukrepe — od najmanj zaželenega, a zato najprej ukrepa za ublažitev posledic inflacije — to je povišanje prodajnih cen proizvodov (kjer cena ni bila več v sorazmerju s stroški izdelavnega materiala), pa do raznih organizacijskih izboljšav, iskanja cenejših materialov in ugodnejših dobaviteljev doma in iz uvoza ter podobno. Rezultate teh ukrepov povečini težko »izmerimo«, saj so takšni ukrepi več ali manj stalno prisotni pri vsem delu. Z zanesljivostjo se da še najbolj izračunati vpliv povišanja prodajnih cen proizvodov (v juliju in septembru 1974 za določene izdelke). Vendar bi takšen prikaz bil preveč enostranski, saj imamo na drugi strani stalno višanje nabavnih cen materiala, pri čemer nas je precej »udarila« še zadnja devalvacija dinarja. Najboljši odgovor na devalva-

cijo bi bilo ustrezno povečanje izvoza, kjer pa smo se tudi letos srečali z razmeroma nizkimi konkurenčnimi cenami. Naj ta krog na kratko zaključimo: najboljši odgovor bi bilo povečanje količinske produktivnosti na zaposlenega na račun »novih izdelkov«, kar seveda še zdaleč ni enostaven problem.

8. Zaključek

Tudi grafikoni mesečnega doseganja plana proizvodnje in prodaje nam kažejo v glavnem to, kar smo ugotavljali že v prejšnjih poglavjih. Na splošno lahko rečemo, da smo morali pri določenih proizvodih delno odstopiti od predvidevanj proizvodnje in prodaje po količini zaradi konkretnih tržnih razmer, kar nam je prineslo nekaj manjšo količinsko produktivnost na zaposlenega od plana. Dejanskemu položaju — to je inflacijskemu povečanju stroškov poslovanja smo se po najboljših močeh prilagodili, vsi ukrepi in premiki so povzročili, da je naš vrednostni obseg poslovanja tolikšen, da ustvarjamo potrebna sredstva za normalno poslovanje, pri čemer moramo poudariti, da to zahteva vedno večje delovne napore vseh zaposlenih.

Vodja oddelka za plan
Peter Požun

*Dopisujte
v Naš Aero*

Kako poteka realizacija skupne investicije v proizvodnjo papirja v Medvodah?

Dobro leto in pol je minilo, odkar sta se kolektiva Aero in Tovarna celuloze Medvode odločila za skupno pot. Združitve naj bi prinesla uresničitev skupne želje: lastna proizvodnja papirja.

Realizacija postavljenega cilja se je na podlagi sklepov CDS nemudoma pričela. V skladu z izdelanim investicijskim programom so se do pozne jeseni leta 1973 na mednarodnem natečaju zbirale ponudbe za opremo. Natečaja se je udeležila vrsta renomiranih domačih in tujih podjetij. Težko in odgovorno delo izbora je bilo s pomočjo strokovnjakov Industrijskega biroja in Elektroprojekta opravljeno decembra 1973.

Za dobavitelja je bil izbran konzorcij firm Andritz-Waagner Biro-Siemens. Tehnološko opremo za proizvodnjo papirja nam bo dobavila firma Andritz, Graz. Obsega naprave za pripravo papirne snovi kot razpuščevalce, mline, kadi, čistilce, opremo za pripravo dodatkov ter sam papirni stroj najsodobnejše konstrukcije s hitrostjo do 400 m/min., širine traku 3,66 m. Konstrukcija in tehnična popolnost stroja omogočata izdelavo ca. 20.000 ton letno najkvalitetnejših brezlesnih papirjev kot AC papir, heliografski papir, papir za brezkončne formularje in podobno.

Papirnem stroju slede še naprave za dodelavo surovih zvitkov — previjalnik, rezalni stroj, pakirni stroj, tehtnice in drugo.

Glede na to, da je proizvodnja papirja izredno velik porošnik tehnološke pare in električne energije, nabavljamo pri firmi Waagner Biro, Graz parni kotel s kapaciteto 40 ton pare na uro in pomožni parni kotel 15 ton pare na uro z ustrezno kemično pripravo kotelske vode. Za kurjenje kotlov se bo v prvi fazi uporabljal mazut (kasneje plin), zato nam bo dobavljen 2000 m³ mazutni rezervoar s primerno opremo.

6,4 MW parna turbina z generatorjem bo skrbela za preskrbo z električno energijo. Dobavitelj je firma Siemens Erlangen, ki bo dobavila tudi vso ostalo elektro opremo: transformatorje, elektro motorje, stikalne omare itd.

Začetek leta 1974 je na osnovi zaključene opreme minil v izdelavi dokumentacije za pridobitev dokumentov za gradnjo. Naslednji meseci so bili posvečeni zbiranju številnih potrebnih soglasij, lokacijske dokumentacije in končno pridobitev lokacijskega dovoljenja. Glede na najrazličnejše

predpise, posebno pa o varstvu okolja, nam je to delo povzročilo izredno veliko problemov.

Glede na vse večji kvalitativni in kvantitativni obseg opravil v zvezi z realizacijo investicije smo se odločili, da poverimo celotni inženiring Industrijskemu biroju, Ljubljana, ki s svojimi številnimi strokovnjaki zagotavlja uspešen potek investicijske izgradnje.

Sočasno je potekala s strani Elektroprojekta in Industrijskega biroja izdelava gradbenih projektov ter postopek za pridobitev gradbenega dovoljenja. Tako smo junija lahko izbrali izvajalce gradbenih del — Obnovo Ljubljana za halo za proizvodnjo papirja, Slovenija ceste Ljubljana — energetskega objekta menze in laboratorijev pa smo izbrali »Tehniko« iz Skofje Loke.

Končno je nastopil dolgo pričakovani trenutek: v začetku julija so se buldožerji zarili v zemljo. Poletje je minilo v izvajanju zemeljskih del — odvoz tisočev kubikov materiala, postavljanje žerjavov, delavnic, orodjarn, priprava temeljev. Obseg in intenziteta izgradnje na vseh objektih sta na jesen močno naraščala, dokler ju nista za dalj časa prekinila veliko jesensko deževje, ki je povzročilo neplanirano nekajtedensko zamudo. Vreme nam je bilo proti koncu leta bolj naklonjeno, tako da se dela vrše z vso paro pozno v noč. Nekaj sto gradbenih delavcev skuša nadoknaditi zamudo in doseči postavljeni cilj — pred nastopom hude zime spraviti objekte pod streho. Do sedaj je pod streho že eno krilo hale za proizvodnjo papirja, v kolikor nam jo zima ne bo kmalu prehudo zagodla, bo pravočasno pokrito vse.

Novembra meseca smo na podlagi natečaja izbrali podjetje, ki bo vršilo montažo opreme: Hidromontažo iz Maribora. Te dni se že pripravljajo delavci Hidromontaže na začetek svojega dela — prvi del opreme — mazutno gospodarstvo in steambloch kotel je namreč že prišel. Gradnja mazutne skledje je v grobem končana tako, da bomo kaj kmalu lahko pričeli montažo prve opreme.

Ves čas, ko se pri nas vrše gradbena dela, tuje firme, dobaviteljice, intenzivno izdelujejo opremo. Le-ta je v precejšnjem delu že izgotovljena tako, da lahko pričakujemo, da bo po planu spomladi vse pravočasno dobavljeno.

(Nadaljevanje na 4. strani)

DIREKTORJEVA BESEDA

Mineva leto dni odkar smo se v Aeru organizirali v štiri temeljne organizacije združenega dela in delovno skupnost.

Čeprav je leto dni kratek čas za ocenjevanje uspešnosti po vsebini tako pomembnih reorganizacijskih posegov, kot je to bila ustanovitev temeljnih organizacij združenega dela, pa nam vendar tudi že eno samo leto izkušenj in dela omogoča, da lahko ocenimo izkušnje z namenomboljšanja bodočega delovanja.

Gospodarsko leto 1974 je bilo značilno po hitrem dviganju cen tistih osnovnih reprodukcijskih materialov, ki jih potrebujemo v naši proizvodnji ter sploh po nestabilnih gibanjih na strani ponudbe in povpraševanja. To se je odražalo pri poslovanju vseh delovnih organizacij v Jugoslaviji in popolnoma razumljivo je, da smo to močno občutili tudi pri Aeru. Čeprav smo uspeli nekatere bistvene probleme vezane na oskrbo z deficitarnimi materiali, kot je to npr. papir, zadovoljivo razrešiti v samem podjetju, zahvaljujoč naši doma izvršni vertikalni integraciji, pa so vendar mnoge težave v ponudbi, cenah in povpraševanju vplivale tudi na nas. Nezanesljivo povpraševanje na trgu s samokopirnimi papirji, je npr. povzročilo, da so tuje konkurenčne firme z neekonomskim znižanjem cene uspeli občasno zmanjšati plasman naših proizvodov, kar je vplivalo na realizacijo TOZD Kemije Celje. Poleg tega pomembnega izpada v plasmanu za katerega pa delavci v TOZD niso krivi in kjer podjetje ni imelo druge izbire, kot pa vztrajati na svojih, na ekonomskih principih zasnovanih prodajnih pogojih, so temeljne organizacije združenega dela zadovoljivo izpolnjevale gospodarske načrte in temu primerno ustrezno dosegale zadovoljiv dohodek. Pomembno je predvsem, da smo v letošnjem letu uspeli doseči, da so samoupravni organi v vseh TOZD zaživeli in odločali, kar je nedvoumno vplivalo ob spremljajoči po-

večani angažiranosti vseh delavcev, na poboljšanje poslovnih rezultatov. Seveda ni še čas za samozadovoljstvo ter bi bilo napačno ocenjevati, da smo lahko v celoti zadovoljni z doseženim. Premajhno je še število vsestransko angažiranih delavcev pri pripravljanju in sprejemanju samoupravnih odločitev in njihovem izvajanju — npr. disciplina, ter še posebej njihova udeležba pri odločanju o delitvi rezultatov poslovanja svoje temeljne organizacije. Pričakovati je, da bo z obravnavo ob sprejemanju zaključnega računa po temeljnih organizacijah združenega dela, možno doseči tako vsestransko angažiranost delavcev, da bodo verificirana v praksi tista osnovna ustavna načela, ki določajo, da delavci v temeljni organizaciji združenega dela odločajo o usodi svojega dohodka in skladov.

V skupnem življenju v delovni organizaciji Aera, ki se lahko že uvršča med velike delovne organizacije v Jugoslaviji, pa ni mogoče vsakodnevno uveljavljati trenutne interese posameznikov in ni več mogoče vsakodnevno načenjati upravičenost dolgoročnega, že sporazumno dogovorjenega koncepta razvoja, kajti to bi pomenilo vračanje k kratkoročnemu poslovanju iz rok v usta in na koncu vračanje k mezdni odnosom.

Aero ima kot pomembna delovna organizacija, ki je vertikalno povezana in ki se bo v tem smislu še vnaprej razvijala, družbeno obvezo realizirati dolgoročni program svojega razvoja s katerim naj bi pokrivala mnoge potrebe domačih potrošnikov in družbe, v daljšem obdobju pa naj bi sledeč intencijam družbenih planov, postal pomemben faktor pri mednarodni delitvi dela na področju svoje dejavnosti. V tako zastavljenem dolgoročnem razvoju pa naj bi sleherni član kolektiva našel svoj interes, ki bo zadovoljil tako njegove materialne, kot tudi družbene potrebe na dolgoročni osnovi, ne pa samo iz enega dneva na drugi dan.

mgr. Mejak Miran

Za nami je leto dni poslovanja na temelju ustavnih sprememb, v katere se je vključila tudi naša delovna organizacija. Prvi rezultati so vidni. Ugotavljamo uspehe pri uresničevanju neposrednega odločanja vseh zaposlenih. Odkrivamo tudi gotove pomanjkljivosti v tolmačenju pomembnih sprememb, predvsem pri dejanskem uvajanju sistema medsebojnega dogovarjanja in sporazumevanja med TOZD.

Visoko zastavljene planske naloge smo uspešno izpolnili. Ne brez težav. Splošna svetovna gibanja na področju nabave, skokovito povečanje cen surovin, delno zamrznjene cene naših proizvodov v začetku leta, vedno večja nelikvidnost, so osnovne težave s katerimi smo se srečevali med letom. Odstopanja v realizaciji določenih proizvodov v odnosu na planirane količine, so nam napolnilo za realnejši pristop k planiranju za leto 1975 ter naloga za bolj intenzivno delo pri plasmanu teh proizvodov na domačem trgu in v izvozu. Izvoz je ena od pomembnih nalog tudi v prihodnjem letu. Z realizacijo le-tega, bo tudi naše podjetje dalo svoj prispevek k splošnim težnjam in nalogam zastavljene jugoslovanske gospodarske politike v letu 1975.

Na osnovah široke akcije samoupravnega dogovarjanja, smo potrdili izhodišča integracijskih laboratorij in pristopili k realizaciji osnutkov. Koncept našega povezovanja je vsekakor upravičen. V TOZD Medvode uspešno gradimo papirno industrijo. Stalni problem med surovinsko in predelovalno industrijo dobiva tako potrditev pravičnega združevanja dela s ciljem doseganja čim višjega dohodka delavcev.

Na področju investicij nas čakajo velike nove naloge. Za

potrebe TOZD Kemije je v izgradnji novo skladišče gotovih izdelkov, v teku naslednjega leta pa naj bi začeli tudi z izgradnjo nove tiskarne TOZD Grafika ter z uvajanjem nove proizvodnje matric v TOZD Kemija Sempeter. Za vse to bo potrebno veliko dela in naporov.

Nekaj osnovnih nalog v naslednjem letu:

— povečanje proizvodnje in uvajanje novih proizvodov

— sodobni pristop k plasmanu vseh proizvodov na tržišču

— večja angažiranost odgovarjajočih služb na izterjavi plačil

— povečanje izvoza
— izkoriščanje notranjih rezerv na vseh področjih naše dejavnosti

— utrditev delovne discipline na vseh ravneh.

Resnično izvajanje principa dogovora in sporazuma nam zagotavlja uspešno izpolnitev zadanih nalog. S takim načinom dela lahko v prihodnjem letu pričakujemo uspešno poslovanje in splošen uspeh. Brez dvoma pa so zato potrebni naporji nas vseh skupaj in vsakega posameznika posebej.

Zupančič ing. Milan

Kako poteka realizacija skupne investicije v proizvodnjo papirja v Medvodah?

(Nadaljevanje s 3. strani)

Istočasno se bo polno razmahnila montaža vseh postrojenj, ki mora biti končana novembra 1975.

Za vodenje obratovanja novih naprav smo že začeli sprejemati nove delavce, ki bodo sodelovali na montaži ter si do začetka obratovanja na organiziranem izpopolnjevanju doma in v tujini pridobili dodatne izkušnje.

Ob tem kratkem pregledu dosedanjega poteka realizacije plana, ki smo si ga zadali maja 1973, lahko ugotovimo, da se izvajanje vrši v skladu s postavljenimi termini ter da bomo ob takem nadaljnjem tempu lahko ob koncu leta 1975 z zadovoljstvom pozdravili v rekordnem času uresničen sad sodelovanja med TOZD Aera — novi obrat za proizvodnjo papirja.

Janez Hočevar dipl. ing.

Kaj smo dosegli z investiranjem v 1974

Konec leta se hitro približuje in prav je, da pod geslom **KAJ JE NOVEGA PRI NAS** seznanimo člane kolektiva o realizaciji nabav večjih osnovnih sredstev v letu 1974.

S sklepi zborov delovnih ljudi AERA so bile formirane temeljne organizacije združenega dela in s tem se je spremenil tudi način razdelitve sredstev za investicije. Investicijska sredstva so bila letos razdeljena na sredstva za tekoče nabave po TOZD in na sredstva za skupne investicije na nivoju delovne organizacije. Skladno s tem sklepom je imela vsaka TOZD svoj plan in tako so bila nabavljena naslednja osnovna sredstva:

V TOZD Kemija Celje je pričel obratovati nov stroj za zavijanje amor papirja, v oddelku tempere so dobili nov avtomatski polnilec tub, v več oddelkih pa drobno opremo, potrebno za proizvodnjo. V obratu JASNIT smo med letom nabavili potrebno opremo za proizvodnjo ultratransparent papirjev, tako da bo lahko domača proizvodnja tega proizvoda stekla v začetku prihodnjega leta. Spremenil se je tudi zunanji izgled obrata, saj je bil urejen nov vhod, delno prestavljena ograja, v teku pa so dela za ureditev parkirnih prostorov in zelenic ob Dečkovi cesti.

V TOZD Kemiji Šempeter so dobili nov rezalni stroj za rezanje lepilnih trakov in nekaj obratne opreme za vsakega izmed obratov. V impregnaciji selotejpa je bila izvršena rekonstrukcija velikega impregnacijskega stroja. Na stroju so bili dograjeni grelci in povečano odsesovanje, tako da bo lahko po uspešno opravljenih testih ta stroj proizvajal 20% več kot do sedaj. V obratu matric je pričel obratovati nov stroj za tiskanje in štancanje matric. Izvršene so bile tudi vse potrebne priprave za montažo stroja za impregnacijo matric. Stroj smo kupili pri angleški firmi Gestetner in bo dobavljen v začetku prihodnjega leta. S pomočjo tega stroja bomo lahko sami impregnirali matrice v rolah, tako da ne bomo več odvisni od uvoza rol. V obratu SELO je bilo izdelano novo dvigalo za transport materiala v oddelku granulacije kavčuka. Dvigalo bomo zaradi velikih zakasnitev dobaviteljev opreme predali proizvodnji v decembru letošnjega leta.

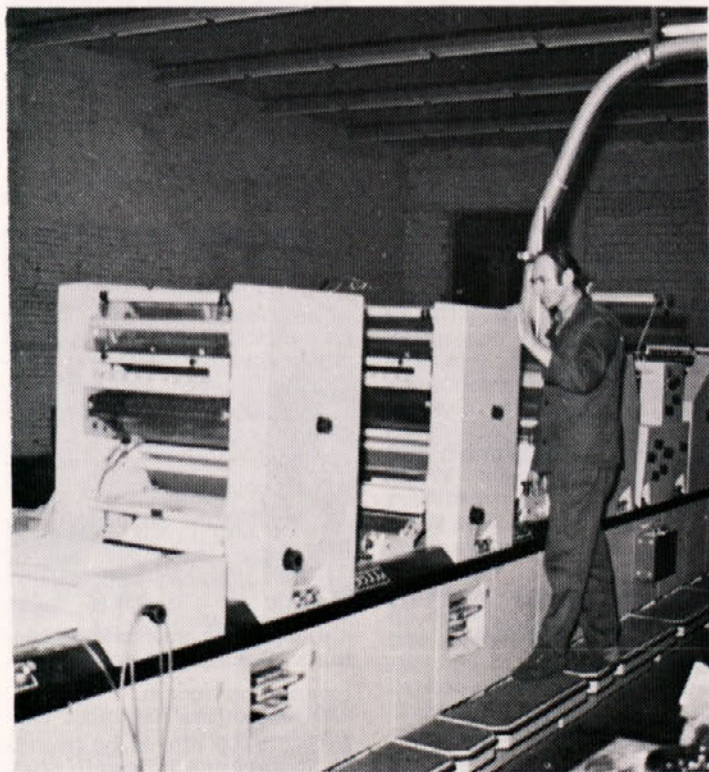
V TOZD Grafika je bila v obratu neskončnega tiska nabavljena nova tiskarska rotacija, ki dela v dveh barvah na principu mokrega offseta. V oddelku offset tiska so dobili nov moderen tiskarski stroj ROLAND. V oddelku knjigoveznice je pričel obratovati nov stroj za avtomatsko

sestavljanje in lepljenje obrazcev. Tudi v ostalih oddelkih kot npr. reprodukciji, bakro in anilinski tisk itd. je bilo nabavljenih več drobnih naprav in opreme.

največ narejenega za izgradnjo nove grafike. Izdelan in potrjen je bil investicijski elaborat in idejni projekt. DS Grafike je sprejel sklep o fazi izgradnji, tako da bi v 1. fazi zgradili prosotre za preselitev kompletnega klasičnega tiska — torej vsega kar je sedaj na Trgu 5. kongresa, tiska etiket, reprodukcijo, pripravo dela in ostale službe. Za to izgradnjo so že v izde-

Gradbišče skladišča gotovih izdelkov

Nov tiskarski stroj v obratu NO

Delovna skupnost je glede na naravo dela, ki ga opravlja, investirala v pisarniške stroje in opremo. Dobili smo tudi nov tovornjak, kombi in osebni avtomobil.

Več investicij je bilo takšnih, da so se pripravljale in izvajale po sklepu centralnega DS na nivoju delovne organizacije. Tako smo med letom v obratu neskončnega tiska in v TOZD Šempeter že dobili nova agregata za proizvodnjo električne energije. Oba agregata se avtomatično vklopljata v slučaju izpada električnega toka. Tako bomo lažje prebrodili morebitne težave ob pomanjkanju električne energije. Agregata sta bila nabavljena tudi za TOZD Kemijo Celje in DS Skupne službe, vse je tudi pripravljeno za montažo, vendar ju bomo zaradi zakasnitve dobave dobavitelja vgradili šele v začetku prihodnjega leta.

Na nivoju delovne organizacije smo pripravljali investicije v razširitev proizvodnje lepilnih trakov v Šempetru, v reorganizacijo obrata impregniranih papirjev v Kemiji Celje in v izgradnjo novih prostorov in nabav opreme za grafiko. Pri tem je bilo

lavi glavni gradbeni projekti, tako da bomo lahko v začetku prihodnjega leta dobili vsa potrebna soglasja in pričeli z izgradnjo. Nova tiskarna bo locirana v bližini sedanjih obratov ob Ipravčevi cesti na kompleksu med Dečkovo in Čopovo ulico.

V letošnjem letu smo tudi pričeli z izgradnjo skladišča gotovih izdelkov ob ulici Moša Pijade. Novo skladišče, ki je v izgradnji, bo opremljeno z visokimi regali in dvigali za vlaganje palet do višine 10 m. Skladišče bo gotovo v sredini leta 1975. S tem se bo s preselitvijo dosedanjega skladišča sprostilo veliko prostorov za povečanje proizvodnje.

Pripravljeni so že predlogi o tem, v katero proizvodnjo bomo vlagali sredstva v letu 1975. Plane teh nabav bodo DS TOZD potrjevali v januarju prihodnjega leta.

Prepričani smo, da bodo sredstva naše skupne akumulacije namenjena tisti proizvodnji, ki nam bo največ vračala in tistim oddelkom, pri katerih je modernizacija najbolj potrebna.

ing. Alojz Zupanc

Srednjeročni in dolgoročni aspekti razvoja Aera

Osnovni trajni cilji bodočega razvoja našega samoupravnega sistema so:

»Afirmacija človeka in vsestranski razvoj njegove osebnosti, razvoj neposrednega samoupravljanja in združenega dela ter stalno izboljševanje materialnih in drugih pogojev življenja in dela.«

Iz teh ciljev sledijo po »Osnovah skupne politike dolgoročnega razvoja SFRJ« naslednje pomembne naloge razvoja na makro planu:

— nadaljnja izgradnja političnega in gospodarskega sistema,

— stalno izboljševanje pogojev življenja in dela,

— hitrejši in stabilnejši gospodarski razvoj,

— porast zaposlenosti,

— stalni napor za večjo produktivnost, povečanje racionalnosti in učinkovitosti gospodarjenja in s tem krepitev materialne osnove združenega dela ter akumulativne sposobnosti gospodarstva,

— razvoj znanosti in pospeševanje lastnih tehničnih rešitev in tehnologije; s tem v zvezi je potrebno imeti ustrezno kvalificiran in dovolj usposobljen kader,

— krepitev izvoznih sposobnosti gospodarstva in bolj enakopravno vključevanje v mednarodno delitev dela.

Iz tega sledi, da mora bodoči razvoj gospodarstva v celoti, kakor tudi njegovih posameznih vej in tehnoloških grupacij, bazirati na trdnih dolgoročnih ciljih razvoja in izбору poti za njihovo realizacijo v okviru razvoja celotne družbe. To pa zahteva tudi kvaliteto dela pri bodočem planiranju, kajti optimalno funkcioniranje samoupravnega gospodarstva lahko dosežemo samo z aplikacijo znanstveno-raziskovalnih in razvojnih dosežkov, sistema znanstveno tehničnih in poslovnih informacij, lastnih inovacij, sodobne organizacije dela itd.

Pri tem bodo seveda morale najpomembnejšo vlogo odigrati temeljne organizacije združenega dela, ki morajo postati izhodišče v pogledu programiranja znanstveno-raziskovalnega dela kot tudi v smislu zagotovitve investicijskih in drugih finančnih pogojev za realizacijo znanstveno-raziskovalnega dela v gospodarstvu.

Znanstveno raziskovalna dejavnost in TOZD

Sledeč mislim, izrečenim v uvodu tega članka, je tudi organizacijska opredeljenost raziskovalne in razvojne dejavnosti v naši delovni organizaciji zamišljena tako, da bi naj bile posamezne TOZD nosilci v pogledu programiranja, raz-

vojno-tehnični sektor pa bi kot strokovna služba postal vse bolj tehnični in strokovni izvrševalec takih programov. Seveda pri tem ne gre pozabiti, da so tudi sodelavci tega sektorja aktivno udeleženi pri kreiranju bodočega razvoja podjetja.

Za leto 1974 je značilno predvsem to, da se je omenjena funkcijska in organizacijska porazdelitev vpeljevala tudi v vsakodnevno prakso.

Vendar moram reči, da bo trajalo verjetno še nekaj časa, da bodo besede »da so nosilci programiranja znanstveno-raziskovalne dejavnosti TOZD«; postale tudi prava resnica. Žal moram ugotoviti, da je pri uresničevanju tega več subjektivnih kot objektivnih vzrokov.

Srednjeročni in dolgoročni razvoj

Delo na raziskovalnem in razvojnem področju lahko razdelimo na:

— srednjeročne naloge in cilje,

— dolgoročne naloge in cilje.

Med srednjeročne naloge lahko štejemo predvsem tako imenovani notranji in interni razvoj TOZD, ki obsega predvsem:

— dopolnjevanje obstoječih proizvodnih programov,

— izboljšava obstoječih proizvodov in tehnologij.

Srednjeročni razvojni program je bil načrtan za obdobje 1972—1975, njegovi konkretni cilji, ki so bili realizirani oziroma je njihova realizacija še v teku po posameznih TOZD pa so:

TOZD Kemija Celje:

— dopolnjevanje šolskega programa v obratu barv,

— izboljšava obstoječih proizvodov v obratu impregniranih papirjev,

— nekatere dopolnitve proizvodnega programa v obratu jasnit.

TOZD Grafika:

— vpeljava optičnih čitalcev

— diagramski papir

— postopna vpeljava domačega samolepilnega papirja v obratu tiskarna II

TOZD Kemija Sempeter:

— vpeljava ZnO papirja v obratu matric

TOZD Medvode:

— vpeljava nekaterih novih vrst pinotana.

Pri dolgoročnih ciljih pa smo orientirani predvsem na:

— postavljanje novih projektov in tehnologij

— povezovanje Aera s sorodnimi podjetji v jugoslovanskem prostoru v smislu poslovno tehničnega sodelovanja

— vključevanje Aera v mednarodni marketing

— integracije v horizontalni in vertikalni smeri.

Naj navedem nekaj projektov, ki so že v izgradnji ali pa je njihova realizacija planirana za bližnjo prihodnost:

— projekt papirnega stroja v TOZD Medvode

— projekt izgradnje novega obrata za AC papir v TOZD Kemija Celje

— projekt izgradnje nove grafike

— projekt za razširitev obrata lepilnih trakov

— projekt za povečanje proizvodnje pinotana.

Proces povezovanja Aera v jugoslovanskem prostoru poteka dokaj uspešno saj smo zaključili dogovore o poslovno tehničnem sodelovanju z Mariborskim tiskom in Karbonom Zagreb.

Tu moramo tudi omeniti povezovanje preko republiških meja — Tiskarna v Čupriji in Papirnica Rijeka.

Sodelovanje našega podjetja pri pomoči nerazvitim področjem v naši republiki se bo odrazilo v organizaciji določene proizvodnje na Kozjanskem.

Vključevanje Aera v mednarodni marketing se predvsem uspešno razvija prek izvoza naših izdelkov na tuja tržišča, napravljeni pa so tudi že koraki, ki bodo pripeljali do tesnejšega povezovanja na poslovno tehničnem področju (prodaja tehnologije, izmenjava tehn. strokovnjakov ipd.).

Integracijski procesi, ki smo jih uspešno pričeli z letom 1972 (Cetis) ter nadaljevali z vertikalno povezavo s Tovarno celuloze Medvode so pripeljali do naslednje stopnje še boljšega povezovanja z bazo — integracija z gozdnimi gospodarstvi (predlog le-te je bil podobno obrazložen v posebni izdaji informacij). Tako bomo imeli kompletno povezavo od surovine do končnega izdelka (les — celuloza — papir — kemično oplemeniten papir — grafično obdelan papir).

Dolgoročni perspektivni cilj Aera je v obdobju 1975—1980 najmanj podvojiti celotno realizacijo. Je predvsem zastavljen dovolj precizno in jasno. Od uresničitve tega cilja pa so odvisni boljši materialni pogoji življenja in dela, razvoj neposrednega samoupravljanja in afirmacija človeka.

Vse to pa v največji meri zavisi od naših skupnih prizadevanj in naporov, ki jih bomo vložili za uresničitev teh ciljev.

Perspektivni razvoj TOZD Celuloze Medvode

za razdobje 1967—1980

Delavski svet TOZD Medvode je že sprejel osnovne smer-

nice razvoja tovarne v letih od 1976—1980.

Programi so naslednji:

1. Rekonstrukcija proizvodnje celuloze iz dosedanjih 18.000 ton na 40.000 ton letne proizvodnje.

— Proizvodnja bi potekala vzporedno po dveh linijah, ena za celulozo iglavcev (20.000 ton) in druga za proizvodnjo celuloze listavcev (20.000 ton).

2. Nabava drugega papirnega stroja s kapaciteto 20.000 ton letne proizvodnje, skupaj torej 40.000 ton letne proizvodnje.

— Proizvodnja papirja bi potekala na dveh papirnih strojih, kjer bi vsak imel kapaciteto 20.000 ton in različne možnosti oplemenitve papirja in s tem tudi različnost proizvodnega programa.

3. Predelava sulfite lužnice v razne produkte na bazi liginosulfonatov od dosedanjih 3.000 ton na 10.000 ton letne proizvodnje.

— Proizvodnja ekstraktov sulfite lužnice bi bila podana k obstoječi proizvodnji. S to proizvodnjo se tudi rešuje problem onesnaževanja voda.

Zaradi pomanjkanja kapitala in zaradi ugodnih efektov investicije smo se odločili iskati investicijskega partnerja, ki bi imel interes vlaganja kapitala, interes na proizvodnji papirja za svoje tržišče in interes na udeležbi pri dohodku skupnega poslovanja tovarne. Konstrukcija financiranja je prirejena vlaganjem tujega kapitala, krediti domačih in inozemskih bank ter lastno udeležbo. Ustvarjena sredstva po investiciji si partnerja delita po procentualnem odnosu vlaganja sredstev v združeno investicijo. Vsak partner poravnava eventualne kreditne obveznosti, ki niso skupnega značaja, iz svojega dela dobička.

Predračunska vrednost investicije v osnovna in obratna sredstva znaša ca. 503.300.000 din, računano po cenah, ki veljajo v letu 1974. To je groba ocena investicije, ki pa se bo do realizacije še spremenila. Poleg razširitve osnovnih kapacitet pa razvojni program predvideva tudi vlaganje sredstev za družbeni standard.

Realizirani naj bi bili naslednji programi:

1. Nakup družinskih najemnih stanovanj

2. Razširitev samskega doma

3. Kreditiranje individualne gradnje

4. Graditev počitniškega doma v Bohinju in ureditev letovanja na morju.

Orientacijska vrednost znaša 14.875.000 din, ki bo pretežno financirana iz lastnih sredstev in z domačimi bančnimi krediti.

BOZIC Marija, oskrbovalec tiskarskega stroja »Multigraf«

Menim, da se v letu 1974 ocena delovnih mest ni kdovekaj spremenila. Zadnji čas je, da te napake popravimo. Imeti bi morali komisijo, sestavljeno iz ljudi, ki se zares spoznajo na posamezna delovna mesta. Vem, da se še mar-

sikje dela krivica in da jo dotični težko prenašajo. Tu mislim na delavce v tovarni.

SUNKO Nežika — oddelek kartonaža:

Čutim se prizadeto, ker moje delo (grafična delavka III) ni dovolj ocenjeno. Glede na takšno draginjo imam mnogo premajhno plačo. Pri adjustiranju SLEPA nas je na enakem delovnem mestu zaposlenih več, pa vendar imamo za enako delo različne ocene. Poleg še ene sodelavke imam od-

vseh tu zaposlenih najnižji razred in ker sem prišla sem iz bivšega Cetisa se čutim še toliko bolj prizadeto.

Dora Rovere:

Korekture ocen delovnih mest niso bile povsem ustrezne. Zaradi tega, ker so bile izvršene največ na delovnih mestih, ki so v celotni OZD.

Medtem ko pa pri delovnih mestih, ki so specifična samo za en sektor ali TOZD niso bila dovolj upoštevana specifičnosti dela. Zato bi bilo potrebno, da se v celotni OZD ponovno prouči, če so delovna mesta in delavci na njih pravično in pravilno ocenjeni ali ne.

PAVLIČ Tatjana, oskrbovalec tiskarskega stroja (selo):

Mislím, da so v letu 1974 glede delovnih mest storjene velike pomanjkljivosti. Zato mislim, da bi bilo treba v bodoče komisijo, ki bi bila dobro seznanjena z vsakim delovnim mestom. Dobro bi pa tudi bilo, če bi v komisiji bil prisoten kakšen delavec.

GNUS Anica — obrat barv:

Glede na izredno težavne pogoje dela predvsem pri adjustiranju oljnatih barv (velikokrat umivam tube z white špiritom celih 8 ur z golimi rokami), mislim, da je moje delo, kakor tudi delo vseh mojih sodelavk pri adjustiranju tub mnogo prenizko ocenjeno. V našem oddelku niso bile izvedene nobene korekture ocen, čeprav smo za to pi-

sale vse mogoče prošnje, pa smo vedno naleteli na gluha ušesa. Čudi me tudi, kako da letos ne bo dobička, ko pa smo ga vsa prejšnja leta redno dobivali.

TASKER Berta, adjurster

Po mojem mnenju so precejšnje nepravilnosti pri točkovanju delovnih mest. Mislim pa, da bi to delo mogla

sprejeti posebna komisija, da bi pravilno ocenjevala posamezna delovna mesta.

LESJAK Mirko — obrat barv:

Korektura ocene mojega delovnega mesta je bila narejena zaradi spremenjenih pogojev dela. Motijo me prevelike razlike v oceni delovnih mest, ki

se razlikujejo po zahtevnosti in pogojih dela. Drugače na omenjene korekture nimam posebnih pripomb.

RAKITA Cveto — razvojna služba:

Mislím, da je bila korektura ocen delovnih mest v glavnem v redu, razen nekaterih delovnih mest. Zdi se mi, da je prevelika razlika pri ocenah tiskarjev in strojnih ključavničarjev, čeprav so oboji kvalificirani. Nekatera delovna

mesta so absolutno prenizko ocenjena, posebno glede na vse večjo draginjo. Še nekaj — mislim, da bi morali biti oceni impregnatorjev (11—13) in strojnih ključavničarjev (12—14) enaki.

Samoupravljaljske izkušnje

V zadnji številki »Našega Aera«, ki je izšla kmalu po dokončnem oblikovanju samoupravnih teles v TOZD, smo vam predstavili predsednike vseh delavskih svetov. Morda se še kdo spominja, kaj so nam povedali?

Med tem je vendar minilo toliko časa, da so možne prve ocene.

Z vsemi takratnimi udeleženci smo se ponovno pogovarjali.

OSET PETER, predsednik DS TOZD Grafika:

Za nami je kratko, a plodno obdobje dela delavskega sveta. Večkrat smo razpravljali o uresničevanju gospodarskega načrta. Ne samo člani DS, ampak celoten kolektiv Grafike se zaveda, da bo mogoče uresničiti investicijske načrte (nova tiskarna) le s čim uspešnejšim gospodarjenjem. V letošnjem letu so rezultati gospodarjenja zelo uspešni. Upamo in želimo, da bi bilo tako tudi v prihodnje.

Vsi člani DS so sprejeli nove dolžnosti zelo resno in v tem pogledu ni težav. Težje je bilo le v primerih, ko smo se morali sestajati na hitro, na izredne seje. V teh primerih redno nismo bili primerno informirani. Prepričan sem, da bo naše delo v prihodnjem obdobju potekalo bolj planirano.

Posebej bi rad poudaril, da je po ustanovitvi TOZD delo v vseh samoupravnih organih

bolj zaživelo, povsod se čuti večja zainteresiranost za ustrezno reševanje vprašanj. Tu bi rad poudaril, da DS budno in stalno spremlja potek priprav za izgradnjo nove tiskarne.

Tovariša Petra smo pobarali, kakšno je njegovo mnenje o pripravi gradiva za seje DS. Takole nam je odgovoril:

Večkrat moramo razpravljati in sklepati o vprašanjih, ki so zelo strokovna. Materiali zanje so premalo poljudni in tudi obrazložitev ne dovolj

nazorne. Tako smo včasih prisiljeni odločiti se na podlagi zaupanja in ne prepričevanja. Lahko pa rečem, da nam doslej ni bil posredovan kak predlog, za katerega ne bi bili prepričani, da je dober.

Kaj menite o sodelovanju z ostalimi TOZD?

Mislím, da je sodelovanje in usklajevanje stališč in akcije med TOZD nujno. Nujno zato, da ostanemo celota — AERO. Koordinacija je potrebna tudi zato, da bi preprečili nekatere nezdrave pojave.

SMID ALOJZ, predsednik DS TOZD Kemija Celje:

V pogledu dela delavskega sveta lahko rečem, da se — verjetno zaradi izpopolnjevanja samoupravnega skupščinskega sistema — odvija s preveliko naglico. Za vse, kar delamo, se strašno mudi. Sklepi so na hitro pripravljani. Enako velja za gradivo. Zaradi tega smo nemalokrat postavljeni pred dejstvo. Verjetno bo v tem vzrok, da člani premalo sodelujejo v razpravah in pri sprejemanju sklepov. Opazam, da člani DS materialov ne predelajo, da se ne posvetujejo s člani in ne prihajajo na seje s stališči. V tem tiči verjetno glavni vzrok za njihovo neaktivnost. V dosedanjem delu je DS mnogo pozornosti posvetil izpolnjevanju planskih nalog. Znano je namreč, da smo imeli ravno v naši TOZD v tem pogledu precejšnje težave. Izpad pri določeni proizvodnji je bilo nujno nadomestiti z drugimi proizvodi. V tej zvezi bi rad opozoril na preskromno obveščanje članov kolektiva o uspešnosti poslovanja. Menim, da je nujno tesnejše sodelovanje med TOZD. Zavzemati bi se morali za enotno izvajanje sprejetih stališč in sklepov.

Kaj se vam zdi, da ni dobro urejeno med TOZD?

To so interne tržne cene.

FRANC KAZIMIR, predsednik DS Delovne skupnosti skupnih služb:

DS je opravil obsežno delo. Vrednost opravljenega dela je še večja, saj smo se morali v kratkem času vživeti v novo vlogo. Težav je bilo zaradi tega več. Skoraj redno je primanjkovalo časa za temeljitejšo pripravo. Člani so bili premalo in prepoznano informirani. Zaradi zunanjih potreb smo morali imeti izredno veliko izrednih sej. Osebnó menim, da sem bil premalo temeljito informiran o gradivu za seje. Na sejah delavskega sveta so strokovne predloge večkrat zagovarjali predstavniki, ki sami niso sodelovali v pripravah in tako sami niso bili dovolj dobro obveščeni.

Kaj menite o prevrednotenju ocen DM?

Predvsem to, da je bila akcija nepravilno izvedena — mimo določenega postopka. V tem pogledu bi naslovil očitek na poslovni odbor. Čas je bil neprimeren, člani kolektiva so bili premalo obveščeni o vzrokih in namenu in kot posledica je bilo veliko nezadovoljstvo. Vemo namreč, da so osebni dohodki občutljivo področje, zato se s tem ne sme igrati.

Kakšne so vaše želje za delo v bodoče?

Želim si, da bi imeli čim manj izrednih sej. Zagotoviti bi bilo potrebno dovolj ob-

sežne in pravočasne priprave, delo pa vnaprej planirati. Bolj kot doslej bomo morali vztrajati na doslednem izvrševanju sklepov. Moja velika želja je, da bi nova »samoupravna« skupina za nagrajevanje v najkrajšem realnem času pripravila predlog novega sistema nagrajevanja.

BRINOVEC STANE, predsednik CDS:

Osnovno težišče našega dosedanjenega dela je bilo v tem, da smo vse do izvolitev delegacij za samoupravne interesne skupnosti izgrajevali našo novo ustavno ureditev. Zato bi lahko rekel, da je bil de-

lež našega angažiranja v tem pogledu znaten. Kar zadeva novo samoupravno ureditev lahko povem, da ima sedaj mnogo več ljudi interes in voljo vplivati na razvoj, na plane in uporabo. Kljub temu je še vedno premalo ljudi, ki bi si upali javno in na prave mestu povedati svoje mnenje. Občutek imam, da se še vedno bojimo »posledic«.

Menim, da je osnovo za uspešno delo samoupravnega organa pravočasno in ustrezno obveščanje članov. V tem pogledu so bile doslej pomankljivosti. Hkrati s tem moram povedati, da marsikdo gradiva ne prouči in ni čutili povezave članov DS s člani delovnih skupnosti.

Kaj menite o neposrednem vplivu delavcev in delovnih organizacij na dejavnost samoupravnih interesnih skupnosti?

Samoupravnih interesnih skupnosti je veliko število. Ljudje, ki na teh področjih aktivno delujejo, se lahko poglobljeno seznanjajo s posamezno problematiko. Nad delovno organizacijo pa so se zgrnili vsi samoupravni sporazumi hkrati. Zato bi o našem vplivu težko govoril. Prepričan sem, da bodo izvoljeni člani delegacij znali uveljavljati naše interese v SIS. Pričakujem, da se bo enkrat vendarle uresničila že dolgo napovedana razbremenitev gospodarstva. Doslej je bilo obratno. Za našo delovno organizacijo so se obveznosti do družbene skupnosti povečale za 65% v odnosu na lansko leto!

Ali vas funkcija obremenjuje?

Dela in problematike je toliko, da resno trpi moje delo na delovnem mestu. Vseh dolžnosti in priprav ni mogoče opraviti v prostem času. Naj povem, da bi se moral tedensko udeležiti od treh do štirih sestankov, da o poglobljenih pripravah sej delavskega sveta sploh ne govorim.

So možne rešitve?

Mislím, da nam bi bil v veliko pomoč določen delavec — koordinator. Dejavnost sa- (Nadaljevanje na 9. strani)

SAMOUPRAVNE INTERESNE SKUPNOSTI

Samoupravne interesne skupnosti v našem samoupravnem delovanju niso novost. Oblikovale so se že od 1968 dalje z namenom, da se razširi samoupravno oblikovanje odločitev na področju družbenih dejavnosti s tem, da so se v skupščinah teh skupnosti združevali predstavniki gospodarstva in izvajalcev dejavnosti.

Cepprav so skupnosti dosegle v razvoju družbenih dejavnosti vidne uspehe, so vendarle bile omejene v svojem delovanju. Na uspešnost so vplivale vse slabosti, ki izvirajo iz predstavnikega sistema, še zlasti pa odtujenost oblikovanja sredstev za izvajanje programa. Sredstva so se namreč oblikovala proračunsko.

Z novo ustavo so samoupravne interesne skupnosti postale pomemben subjekt samoupravnega odločanja na področju družbenih in gospodarskih dejavnosti. Osnovne značilnosti skupnosti, ki so se po novi ustavi izoblikovale, so:

a) skupnosti ustanovljajo delovni ljudje in občani takrat in zato, da prek njih združujejo svoje interese in s tem zagotovijo takšen razvoj dejavnosti, ki ustreza njihovim potrebam in hotenju;

b) sredstva za tako oblikovan program namenjajo delovni ljudje neposredno skupnostim, bodisi prek svojega osebnega dohodka ali iz dohodka delovne organizacije;

c) z uvajanjem delegatskega

sistema se v samoupravni interesni skupnosti srečujejo delegati interesentov, uporabnikov določene dejavnosti (zdravstvenih uslug, šolstva ipd.) z delegati izvajalcev teh dejavnosti. S tem se presega ločevanje združenega dela na gospodarstvo in negospodarstvo. S svobodno menjavo dela, ki poteka v skupnosti med uporabniki in izvajalci, se izenačujejo pogoji, pravice in odgovornosti obeh področij združenega dela.

Z ustavo se je izoblikovalo več vrst samoupravnih interesnih skupnosti:

1. Samoupravne interesne skupnosti, ki so del skupščinskega sistema in enakopravno odločajo z zbori skupščine o vprašanjih z njihovega področja dejavnosti. Sem sodijo:

— SIS za vzgojo in izobraževanje

— SIS za kulturo

— SIS za zdravstvo

— SIS za socialno skrbstvo

— SIS za otroško varstvo

— SIS za znanstveno raziskovalno dejavnost.

Vse te skupnosti se ustanovljajo z zakonom in se morajo po ustavnem zakonu ustanoviti do konca tega leta na osnovi nove ustave, sicer ne morejo sklepati z združenim delom samoupravne sporazume. Popolnoma na novo se iz te skupine SIS ustanovlja le skupnost za socialno skrbstvo, medtem ko so ostale dejavnosti že bile samoupravno organizirane.

Vse skupnosti, razen znanstveno raziskovalne, ustanovljajo delovni ljudje v TOZD in občani v KS. Znanstveno raziskovalno skupnost ustanovijo le delovni ljudje v TOZD.

2. Drugo skupino tvorijo samoupravne interesne skupnosti iz drugih področij družbenih dejavnosti in skupnega interesa, kakor:

— SIS za pokojninsko in invalidsko zavarovanje (že doslej)

— SIS za zaposlovanje (v formiranju)

— SIS za telesno kulturo (že doslej)

— SIS stanovanjska skupnost (v formiranju)

— Komunalna SIS (v formiranju)

— SIS za varstvo okolja

— SIS za požarno varnost, turistično dejavnost ipd., ki bodo eventualno še lahko formirane.

V to skupino sodi tudi SIS za objekte posebnega družbenega pomena, ki je prav tako posredovala samoupravni sporazum.

3. V tretjo skupino sodijo samoupravne interesne skupnosti s področja gospodarstva, kakor SIS za vodno, cestno, elektrogospodarstvo, promet, kmetijsko zemljiška skupnost,

ki so že formirane ali pa so v fazi formiranja in niso vključene v razpravo na tem zboru.

Osnovne značilnosti, ki so skupne vsem predlogom sporazumov, so:

a) organiziranost: za vse skupnosti, razen za raziskovalno dejavnost, zaposlovanje in pokojninsko skupnost, se v občini formirajo temeljne skupnosti. Za navedene tri se formirajo le enote, sicer pa je skupnost po predlogu zakona formirana na nivoju regije (zaposlovanje) ali republike (znanost, pokojninska SIS);

b) samoupravno oblikovanje: vse skupnosti, ki se formirajo kot temeljne, imajo dvodomno skupščino, sestavljeno iz zbora uporabnikov in zbora izvajalcev. Ostale 3 (glej tč. a) so »enodomne«. Razen skupščine imajo tudi vse izvršilne odbore in organ nadzora, ki je organ skupnosti. Vse skupnosti imajo okrog 60-člansko skupščino (30 TOZD, 10 KS, 20 izvajalci);

c) vse skupnosti, navedene pod tč. 1, sodelujejo enakopravno z zbori občinske skupščine, o vprašanjih, zaradi katerih se ustanovljajo;

d) v primeru neusklajenosti sprejetih stališč med zbori se uporabi enak usklajevalni postopek, kakor velja za zbere občinske skupščine. Če ne pride do sporazuma, začasno reši sporno vprašanje občinska skupščina;

e) mandatna doba delegatov je 4 leta;

f) temeljne skupnosti ustanovljajo na različne oblike (zveza, skupnosti) skupnosti v republiki, kjer tako, kakor v občini sami na osnovi samoupravnih sporazumov združujejo solidarnostno in vzajemno sredstva za izvedbo dogovorjenih programov;

g) sredstva za svobodno menjavo dela in izvajanje dogovorjenih programov se v skupnostih oblikujejo iz osebnega dohodka (bruto) ali dohodka TOZD.

FINANCIRANJE SPLOSNE IN SKUPNE PORABE V LETU 1974

Prispevki za financiranje dejavnosti samoupravnih interesnih skupnosti na področju družbenih dejavnosti in davki za financiranje splosne porabe se plačujejo iz virov, določenih z zakonom o določitvi virov financiranja družbenopolitičnih in samoupravnih interesnih skupnosti na področju družbenih dejavnosti od osnov, določenih z zakonom, samoupravnim sporazumom oziroma aktom samoupravne interesne skupnosti, po stopnjah, določenih s samoupravnim sporazumom ali zakonom.

Prispevki se plačujejo ali iz (Nadaljevanje na 10. strani)

SAMOUPRAVLJALSKE IZKUŠNJE

(Nadaljevanje z 8. strani) moupavnih organov bi morala biti koordinirana in usmerjevana. Se posebej velja to za TOZD. Za začetek smo se dogovorili za neformalno sestajanje s predsedniki DS. Na teh sestankih bi se skupaj dogovorili za enotna stališča do določenih vprašanj.

Želite povedati kakšno osebno mnenje?

Menim, da smo s korekturo ocen nekaterih delovnih mest porušili obstoječa razmerja. Zaradi tega je nujna temeljita korektura celotnega sistema nagrajevanja.

Vaše želje za leto 1975?

V Celju je premalo enotnosti in najširše solidarnosti. Za reševanje skupnih problemov se angažira le manjši del delovnih organizacij. Seveda želim, da bi tudi v prihodnjem letu vsaj tako dobro gospodarili, kot letos.

RAK IVAN, predsednik DS TOZD Kemija Šempeter:

Pri nas imamo določene težave, ker še vedno nimamo referenta za splošne posle. Zato se morajo drugi, poleg svojih rednih obveznosti, angažirati na tem področju. Vsi smo pravočasno in zadostno informirani. Težave so, ko gre za vprašanja, ki so težje razumljiva. Posebej bi rad poudaril, da je zainteresiranost članov DS velika. To se še posebej kaže v primerih, ko gre za reševanje vprašanj, ki neposredno zadevajo našo TOZD.

Menite, da je družbenopolitična podkovanost članov DS zadostna?

Ni. Čuti se pomanjkanje znanja in razumevanja v pogledu življenjsko pomembnih vprašanj gospodarjenja. Že za-

četo obliko tega izobraževanja bi morali nadaljevati. Ni mogoče pričakovati, da bi lahko človek na nekajurnem seminarju dojel vse, kar je pomembno pri samoupravnem delu.

Lahko opozorite na kakšno pomanjkljivost?

Čutim premajhno povezanost med TOZD. Šele v zadnjem času smo se predsedniki dogovorili o občasnem sestajanju.

Lahko navedete kakšno vprašanje, mimo katerega DS v prihodnje ne bo mogel?

To je gotovo vprašanje nadaljnega razvoja naše TOZD.

Imate kakšno kritično pripombo?

Predvsem na delo poslovnega odbora. Pri nas ta organ vodi vse. Informacij o tem sploh ni. Skoraj ni pomembnejše odločitve za katero ne bi veljal oziroma ne bi bil dan odgovor: to je bilo sklenjeno na poslovnem odboru.

Razgovore napisal po spominu in zapiskih Janez Kovačič

SAMOUPRAVNE INTERESNE SKUPNOSTI

(Nadaljevanje z 9. strani)

osebnih dohodkov ali iz dohodka temeljnih organizacij združenega dela.

1. Iz osebnih dohodkov se v obliki prispevkov financirajo naslednje samoupravne interesne skupnosti:

- temeljne izobraževalne skupnosti,
- kulturne skupnosti,
- telesno-kulturne skupnosti,
- skupnost otroškega varstva,
- skupnost invalidskega in pokojninskega zavarovanja SRS,
- skupnost zdravstvenega varstva in zdravstvenega zavarovanja.

Poleg naštetih prispevkov za financiranje samoupravnih interesnih skupnosti je osebni dohodek delavca tudi vir za financiranje družbenopolitičnih skupnosti (davek iz osebnega dohodka).

2. S prispevki iz dohodka temeljnih organizacij združenega dela se financirajo dejavnosti:

- izobraževalne skupnosti SRS in posebne izobraževalne skupnosti,
- raziskovalne skupnosti,
- skupnosti invalidskega in pokojninskega zavarovanja SRS,
- skupnosti za zaposlovanje in
- skupnosti zdravstvenega varstva in zdravstvenega zavarovanja.

S tako delitvijo prispevkov glede na vire je opredeljena tudi njihova narava v strukturi dohodka TOZD. Prispevki iz OD so po svoji naravi odtegnjeni del od bruto OD, prispevki za financiranje samoupravnih interesnih skupnosti iz dohodka TOZD, pa so po svoji naravi zakonska obveznost, ker so, čeprav dogovorjeni s samoupravnimi sporazumi — uvedeni z zakonom.

PRISPEVKI V ZVEZI Z OSEBNIMI DOHODKI IN OSEBNIMI PREJEMKI

		Prispevki %
PRISPEVKI ZA FINANCIRANJE	temeljni izobraževalni skupnosti	5,18
	temeljne kulturne skupnosti	0,79
	republiške kulturne skupnosti	0,18
	telesno kulturne skupnosti	0,51
	temeljna skupnost otroškega varstva	0,43
	republiška skupnost otroškega varstva	2,26
PRISPEVEK ZA ZDRAVSTVENO ZAVAROVANJE	za obveze in druge oblike zdravstvenega varstva	8,26
	za nesrečo pri delu in poklicno obolenje	1,50
PRISPEVEK ZA POK. IN INVAL. ZAVAROVANJE	osnovni	11,48
	Občinski davek iz osebnega dohodka	0,20

PRISPEVKI V BREME DOHODKA OZD ZA SKUPNO PORABO V LETU 1974

		Stopnja	
OSNOVA BRUTO OD	PRISPEVEK ZA FINANCIRANJE	zaposlovanje	0,20
		pok. in invalid. zav. za nesrečo pri delu	0,80
		zdravstveno zavarovanje za nesrečo pri delu	2,79
OSNOVA NETO OD			
	PRISPEVEK ZA FINANCIRANJE		
		prispevek za obnovo Bosanske krajine	1
OSNOVA KORIGIRANA DAVČNA OSNOVA		republiške izobraževalne skupnosti	8,14
		raziskovalne skupnosti	1,80
OSNOVA POSLOVNI SKLAD		za tekočo revalorizacijo pokojnin in invalidnin	1,35
PRISPEVKI ZA FINANCIRANJE STANOVANJSKE IZGRADNJE		za solidarnostni sklad	30 % od 6 %
		združena sredstva za stanov. sklad	30 % od 6 %
		za sklad skupne porabe	40 % od 6 %

ZAKAJ SMO POKOJNINSKO IN INVALIDSKO ZAVAROVANI?

Z novo ustavo smo delavci dobili nove pravice in dolžnosti do urejanja vseh področij družbenega dela in življenja. Med drugim smo prevzeli na sebe odgovornost do socialne varnosti delavcev in občanov. Medsebojna razmerja do socialne varnosti urejamo na nov samoupraven način s tem, da se samoupravno dogovarjamo in družbeno sporazumevamo o tem, kako bomo določene probleme in določena področja razreševali in koliko sredstev bomo namenili za posamezno področje socialne varnosti.

Med urejanje socialne varnosti sodi tudi pokojninsko in invalidsko zavarovanje. To zavarovanje je najstarejše zavarovanje, ki so ga ustanovili ob začetku tega stoletja — ponekod pa že prej, sami delavci iz življenjske nuje, zato da pomagajo ponesrečenim, invalidnim in tistim delavcem, ki so zaradi starosti onemogli in postali nesposobni, da si sami zaslužijo za vsakdanji kruh. Pri nas so bile zlasti poznane tako imenovane »Bratovske skladnice«, v katere so vlagali delavci sami del svojega borgega zaslužka za invalidne, neozdravljivo bolne in od starosti onemogle.

Iz tega se je razvilo današnje pokojninsko in invalidsko zavarovanje, v katerega plačujemo prispevke. V tem zavarovanju združujemo sredstva na podlagi vzajemnosti in solidarnosti zato, da zagotavljamo sebi in svojim družinskim članom pravice v primeru starosti, smrti in zmanjšanja ali izgube delovne zmožnosti (invalidnosti), telesne okvare idr.

Vsi tisti, ki se v kratkem mislijo upokojiti, bi morali prebrati brošuro Janeza Erjavca »Pokojnina — kakšna — kdaj?« V tej brošuri je mogoče na dokaj preprost način ugotoviti, kdaj ima kdo pravico do pokojnine — lahko si tudi sam izračuna približno do kakšne pokojnine bo imel pravico.

Za starostno pokojnino vemo vnaprej — lahko si jo izračunamo, lahko se na upokojitev pripravimo.

Invalidnost pa je težja stvar. Nihče od nas nikoli ne ve, kdaj pride in vsak od nas lahko postane invaliden — pravzaprav v vsakem trenutku.

V trenutku, ko se invalidnost zgodi, se človek znajde v popolnoma novi življenjski situaciji, ki je polna negotovosti, dilem, omejitev, težav in problemov. Pred takšnim človekom je negotova pot zdravljenja, ali bo uspelo pozdraviti in ohraniti kar se le da. Začne se dolga pot čakanja po prenatrpanih čakalnicah, bolnicah, zavodih in uradih. Pri tem pa je osnovno vprašanje ali bo še lahko delal, kje, kaj in koliko časa. Ali je še sposoben za svoje delo, ali

se bo potrebno usposobiti za drugo delo (poklicna rehabilitacija), ali se bo našlo primerno drugo delovno mesto in če ni nobenih izgledov ali bo imel pravico do invalidske pokojnine in do kakšne.

Problemi, ki nastanejo so veliki in težki. Potrebno je mnogo volje v invalidu samem, da premaga vse ovire in težave. Volja mora biti tudi drugje: pri socialnem delavcu v podjetju, vodji obrata, od delkovodji, sodelavcih in drugih. Invalidnost po zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju pomeni izgubo ali zmanjšanje zmožnosti za delo, ki ga je zavarovanec opravljal, če je ni mogoče odpraviti z zdravljenjem. Zavarovanci, ki postanejo popolnoma nezmožni za delo imajo ob določenih pogojih pravico do invalidske pokojnine (to so invalidi I. kategorije). Zavarovanci, ki lahko zaradi invalidnosti svoje ali drugo delo opravljajo le v skrajšanem delovnem času so invalidi II. kategorije in takšnim invalidom se zagotovi ustrezno delo in plačilo razlike v višini osebnega dohodka. Skupni dohodki iz dela (v skrajšanem delovnem času npr. 4 ure) in nadomestilom bi morali znesti toliko kot če bi delavec delal poln delovni čas.

Invalidi III. kategorije so tisti invalidi, ki so popolnoma ali delno nezmožni za svoje delo, sposobni pa so za drugo ustrezno delo poln delovni čas. Takšnim invalidom je treba zagotoviti drugo ustrezno ali pa poklicno usposabljanje za drugo delo. Ti invalidi sprejemajo nadomestilo osebnega dohodka, če bi na svojem prejšnjem delu zaslužili več kot zaslužijo na sedanjem delovnem mestu.

Invalidsko zavarovanje pozna še več pravic. Ena izmed njih je tudi pravica do denarnega nadomestila zaradi telesne okvare. Te pravice nekateri invalidi še niso uveljavili, ker najbrž ne vedo, da se lahko uveljavi le na njihovo lastno zahtevo. Delovna organizacija je dolžna zagotoviti invalidom II. in III. kategorije ustrezno delovno mesto. Pri tem pa se pojavljajo mnogi problemi od tega, da so nekateri invalidi preveč »izbirčni« in, da nam včasih tudi manjka ustreznih delovnih mest. Z dobro voljo vseh se da skoraj vsak problem rešiti, pri tem pa je potrebna zavzetost invalidov za delo in čut odgovornosti in solidarnosti vseh delavcev. Delavci, ki dalj časa bolujejo in je njihovo obolenje že kronično ter neozdravljivo, bi morali zato, da zavarujejo svoje koristi, zahtevati pregled pri invalidski komisiji, ki ugotovi ali je že nastopila invalidnost in za katero delo je invalid sposoben.

Radoslav Jonak

SINDIKALNA LISTA 1975

O predlogu novega samoupravnega sporazuma o delitvi dohodka in osebnih dohodkov smo pisali v 34. številki Informacij. Tretji del tega sporazuma obravnava izplačila, ki niso neposredno vezana na konkreten delež posameznika in ne gre za vprašanja nagrajevanja po delu. Ta vprašanja ureja tako imenovana »sindikalna lista«. Določila sindikalne liste veljajo za vse delavce, ne glede na kateri delovni organizaciji delajo. Na tem področju niso utemeljene razlike na podlagi gospodarske moči podjetja. Zaradi dinamičnosti našega družbenopolitičnega sistema ne more biti sindikalna lista enkrat za vedno dana.

Katera vprašanja ureja lista?

Najnižji osebni dohodek delavca znaša 60% povprečnega mesečnega dohodka na zaposlenega v SR Sloveniji v preteklem letu.

In v čem je novost?

Najnižji osebni dohodek ni več socialna kategorija (ta nam je v letošnjem letu povzročila nemalo težav), ampak ekonomska. Ta najnižji osebni dohodek mora biti merilo za najbolj enostavno delo, ki je opravljeno v polnem delovnem času, s povprečnim učinkom. Takšna opredelitev zagotavlja delavcu materialno in socialno varnost. Pomeni pa še nekaj več. Pomeni merilo, s katerim merimo vrednost vseh ostalih, bolj kompliciranih in odgovornejših del. To doslej nismo delali. Običajno smo povečevali znesek najnižjega osebnega dohodka, ves ostali sistem nagrajevanja smo pustili nespremenjen. Tako se je najnižji osebni dohodek zelo približal osebnemu dohodku za kvalificirano delo. Razjasnjeno je tudi vprašanje dodatkov. Vsi dodatki se k najnižjemu dohodku prištevajo.

Najvišji osebni dohodek naj ne bi bil več omejen. Merila za določanje najvišjega osebnega dohodka so določena s samoupravnim sporazumom in so podobna tistim, ki naj bi veljala za razporejanje dohodka. Najvišji OD naj bi torej bil neposredno odvisen od uspešnosti poslovanja delovne organizacije.

Osebni dohodki bodo valorizirani na podlagi načel gospodarske politike, gibanja življenjskih stroškov itd.

Tudi osebni dohodki pripravnikov so postavljeni v odnos do povprečnega osebnega dohodka na zaposlenega v SR Sloveniji (od 70% do 105%).

Dodatek za nadurno delo se povečuje samo procentualno (54%) zaradi bruto obračuna in ne pomeni dejanskega povečanja. Pri dodatku za nočno

delo ni sprememb. Enako velja za delo na dan nedelje. Dodatki so določeni v razponu do 50%. Mi smo doslej imeli sprejeto zgornjo mejo. Za razliko od tega je dodatek za delo na dan praznika določen brez razpona (50%). Dodatek za deljen delovni čas je določen oziroma omejen z zgornjim zneskom. Največ 300 dinarjev oziroma 600 dinarjev, odvisno od časa prekinitve.

Nagrajevanje po minulem delu.

Gre za uresničevanje določil nove ustave, po katerih mora postati dohodek delavca tudi odraz storilnosti celotnega družbenega dela. Vprašanje je zelo celovito in ne bo v kratkem času rešljivo. Zato ostaja še vnaprej v veljavi vrednotenje delovnih izkušenj, kot oblika nagrajevanja minulega dela v odstotkih od 1 do 12. Novost je razlikovanje za ženske, ki lahko dosežejo najvišji odstotek deset let pred upokojitvijo.

Sindikalna lista dopušča možnost stimuliranja stalnosti. Dodatek v ta namen ne sme presegati 5% osebnega dohodka delavca.

Dnevnice in stroški prenočevanja so določeni na novo in znašajo:

- za odsotnost od 8 do 12 ur največ 95 dinarjev,
- za odsotnost več kot 12 ur največ 145 dinarjev.

Stroški za prenočevanje se ob predložitvi računa krijejo do največ 155 dinarjev, brez računa največ 70 dinarjev.

Za uporabo osebnega avtomobila v službene namene je možno izplačati kilometrino do višine 1,50 dinarjev za prevoženi kilometer.

Terenski dodatek znaša največ 65 dinarjev. Terenski dodatek in dnevnic se med seboj izključujeta.

Nadomestilo za ločeno življenje je mogoče določiti največ 1.200 dinarjev mesečno.

Povračilo stroškov za prevoz na delo in z dela.

Prevozne stroške je mogoče povrniti s tem, da delavec sam prispeva najmanj 30 dinarjev.

Kjer ni možnosti prevoza z javnimi prevoznimi sredstvi, se lahko obračunajo stroški prevoza na delo največ v višini 0,40 dinarjev za kilometer.

Regres za organizirano prehrano med delom znaša največ 300 dinarjev mesečno. Zanimivo je, da lahko znaša regres za prehrano samo 100 dinarjev, če delovna organizacija nima organizirano družbeno prehrano. V tej zvezi moramo omeniti, da sindikalna lista omogoča upoštevanje dejstva, da nekateri delavci ne morejo biti deležni organizirane prehrane (šoferji), kot poseben delovni pogoj in ga ustrezno ovrednotili.

Ob koncu naj omenimo, da obravnava sindikalna lista tudi nekatere druge oblike izplačil. To so nagrade učencev v gospodarstvu, študentom in dijakom na počitniškem delu itd.

Poseben del sindikalne liste obravnava namenska sredstva za stanovanjsko izgradnjo in izobraževanje.

Izmed ostalih izdatkov iz sklada skupne porabe (regres za letni dopust, razne oblike solidarnostne pomoči in odpravnina) naj posebej omenimo nagrade ob delovnih jubilejih. V tem pogledu je bilo doslej mnogo težav in krivic. Med drugim se je letos dogodilo, da smo morali delovne jubilejne obletnice spremeniti. Določene so bile dobe 10, 20 in 30 let, prej tudi 15, 25 let. Mnogi so zaradi tega izpadli. Bolj kot to se mi je zdelo krivično, da so nagrado dobili le tisti, ki so v posameznem letu dopolnili eno izmed jubilejnih obletnic, sicer ne. Tako bi bil možen primer, da je nekdo zaposlen v podjetju 28, 29 let in doslej še ni dobil jubilejne nagrade. V nasprotju s tem pa je drug dobil za desetletnico. Ob sprejemu sistema nagrajevanja za delovne jubileje bi moral vsak delavec dobiti nagrado za prvo nižjo obletnico. Sindikalna lista za leto 1975 dopušča možnost, da se izplača taka nagrada vsem, ki je doslej še niso sprejeli. Menimo, da je nujna in pravična taka rešitev.

Razvojna služba je v letu 1974 vršila tudi funkcijo službe za planiranje, katere program dela je planiranje in razvijanje poslovanja delovne organizacije kot celote. Seveda je plansko-razvojna funkcija operativnega značaja in je samo v sodelovanju z drugimi funkcijami (komercialno, finančno, proizvodno, splošno-upravno) lahko uspešna.

Plan dela razvojne službe za l. 1974 je bil zastavljen dokaj smelo, saj so novi proizvodi predstavljali v gospodarskem načrtu za leto 1974 vrednostno 6,4% v odnosu na celotno neto proizvodnjo oz. realizacijo.

V tem planu sta bila najmočnejše zastopana TOZD Kemija Celje in Sempeter, v TOZD Grafika so v glavnem potekala dela na izboljšavi obstoječih proizvodov; TOZD Medvode pa je planirala predvsem nekatere nove vrste pintonata.

Pri realizaciji plana so se pokazale nekatere slabosti, ki so v precejšnji meri subjektivnega značaja, odražajo pa se v glavnem v naslednjem:

- nepravilen odnos vodstvenih in vodilnih delavcev do razvojno raziskovalnega dela,
- neustrezno vrednotenje razvojno raziskovalnega dela.

Seveda so tu še momenti, ki so povsem objektivnega značaja (kadrovski ipd.), vendar pa so se trditve navedene zgoraj manifestirale najbolj v delu odbora za nove proizvode, katerega funkcija je bila odlično zastavljena in ki je bil tudi kadrovsko zelo dobro zaseden.

Rezultat vsega tega je, da smo bili pri razvijanju in lansiranju novih proizvodov na tržišče prepočasni, premalo fleksibilni ter, da smo za določene stvari trošili vse preveč časa.

Potrebno je seveda reči, da razvojna služba pri svojem delu dosega tudi pomembne uspehe, saj so nove tehnologije razvite v celoti v lastnih laboratorijih (elektrostatski papir, samolepilni papir, etiflat, optični čitalci, silikoniziran papir, termolepilni trakovi). Pri tem pa ne smemo pozabiti na niz novih proizvodov, ki jih običajno imenujemo »majhne«, predstavljajo pa koristno dopolnitev obstoječih proizvodnih programov.

Pri delu v prihodnjem letu bo poleg tega, da odpravimo omenjene slabosti, še potrebno vključiti marketinški pristop pri uvajanju novih proizvodov in tehnologij, še bolj uveljaviti princip teamskega dela ter poskušati bolj angažirati TOZD pri programiranju razvojno raziskovalnega dela ter s tem na širši osnovi uveljaviti pomen tega dela v praksi.

Edo inž. Belak

Nekaj o delu razvojne službe v letu 1974

Pomembnost znanstveno-raziskovalnega dela, ki v današnjem svetu izredno hitrega razvoja znanosti postaja vse bolj osnovni problem ekonomske politike in razvoja slehernega gospodarstva, ni potrebno posebej poudarjati. Vsakdanja praksa nam kaže, da koncentracija znanstveno raz-

iskovalne dejavnosti predstavlja osnovo, na kateri lahko uspešno gradimo bodočnost podjetja. Znanstveno raziskovalno delo postaja vse bolj faktor, ki poleg ostalih zagotavlja predvsem enakovredno vključevanje v mednarodno delitev dela.

NAGRAJEVANJE

Osebnih dohodki (v nadaljevanju OD) in njihova delitev so eno temeljnih vprašanj gospodarjenja in pravic delavcev v združenem delu. Pojav družbenega usmerjanja delitve dohodka in OD pa pomeni novo opredeljevanje normalnih delitvenih razmerij in odpravljanje ekscesov v delitvi. Stvar vsake DO same je, da v okviru določil samoupravnih sporazumov poiščete ustrezen, dovolj stimulativen način nagrajevanja. Najpogostejši vzroki nezadovoljstva delavcev so pogosto nepremišljeni, nesmotrni in nestrokovni posegi in spremembe v delitvi OD. Zato moramo biti pri vseh akcijah v zvezi z OD izredno pozorni in jih obravnavati na osnovi strokovno primerno pripravljenih predlogov.

Pravilnik o delitvi OD je v Aeru v veljavi od 1. 1. 1973. Že v lanskem letu so se porajale močne težnje po določenih korekturah, vendar je prevladalo stališče, da so potrebne vsaj enoletne izkušnje za resnejšo oceno sistema. Zato je delavski svet sklenil, da je potrebno pristopiti h kompleksnemu reševanju vprašanj nagrajevanja. Na osnovi tega je imenoval poslovni odbor dne 7. 2. 1974 posebno delovno skupino, da prouči, izboljša in prilagodi samoupravnim spremembam in organiziranosti podjetja sistem ugotavljanja in delitve OD. V nadaljevanju je prikazan kratek pregled njenega dela.

Skupina je takoj pričela z delom in kot prvo obravnavala predlog zvišanja OD za 6% (sprememba 43. člena pravilnika o delitvi OD) ter spremembo najnižjega OD za poln delovni čas od 1.300 na 1.600 din (sprememba 46. člena omenjenega pravilnika). Obravnavala je tudi vprašanja ugotavljanja mase dohodka in delitve OD po TOZD, vendar je bila naloga opuščena, ker se je vprašanje delitve OD zreduciralo na odločitev o pristopu k samoupravnemu sporazumu (grafika — kemija).

Kotčasna rešitev najbolj perečih problemov nagrajevanja je bila izvedena akcija prevrednotenja nekaterih delovnih mest. Predloge sprememb ocen za posamezna delovna mesta za posamezne TOZD oziroma delovno skupnost skupnih služb so pripravili kolegi. Njihova naloga je bila tudi poskrbeti za usklajenost znotraj TOZD oz. delovne skupnosti skupnih služb. Naloga delovne skupine je bila, da medsebojno usklajuje izdelane predloge med TOZD in delovno skupnostjo skupnih služb. Predloge posameznih služb skupina ni obravnavala, saj so bili predlagatelji ustno

obveščeni o poti, po kateri bi morali uveljaviti svoje predloge. V zvezi s tem je potrebno poudariti, da so bili predlogi obsežnejši in stališča skupine niso obveljala. Zaradi prevelikega števila podanih in osvojenih predlogov ni bil dosežen osnovni namen popraviti očitne napake in nesorazmerja v obstoječem sistemu nagrajevanja. Zato je akcija doživela mnogo, delno tudi opravičene kritike.

V tem času je bila v javni razpravi t. i. »sindikalna lista«, ki jo je delovna skupina proučila in podala svoje priporočila.

Po vseh navedenih akcijah, ki so bile sicer pomembne, vendar odmik od osnovnega dela oziroma namena skupine, je le-ta končno pristopila h kompleksni obdelavi sistema nagrajevanja v Aeru. Organizirana je bila anketa ocenitve pravilnika o delitvi OD in rezultati ankete preanalizirani.

Hkrati s tem so bile obdelane teoretično možne metode ocenjevanja dela oziroma delovnih mest ter preanalizirano trenutno stanje v DO AERO Celje. Delovna skupina je tudi podala zadolžitev gospodarsko analitski službi za revizijo opisov delovnih mest. O svojem celotnem delu je skupina podala poročilo z zaključki in teoretično možnimi rešitvami.

Dne 28. 10. 1974 pa je sprejel poslovni odbor sklep, da ta delovna skupina preneha z delom glede na to, da bodo delavski sveti TOZD imenovali novo komisijo, v kateri bo vsako TOZD predstavljal en član komisije.

Usmeritev dela nove komisije je že od vsega začetka jasna. V javni razpravi je osnutek samoupravnega sporazuma o razporejanju dohodka in delitvi osebnih dohodkov v TOZD kemijske in sorodnih panog, ki zajema med drugimi novostmi tudi obvezno analitično metodo ocene delovnih mest. Na osnovi tega si je komisija postavila program prihodnjega dela s pomočjo

časovnega načrtovanja po mrežnem diagramu. V programu dela so navedene vse aktivnosti, ki jih bo potrebno izvesti v prihodnje hkrati z roki in nosilci izvršitev. Gospodarsko informativna služba pa bo v kratkem končala revizijo opisov delovnih mest. Tako imamo podane vse osnove za hitro reševanje problemov nagrajevanja v Aeru. Stvar nas vseh pa je, da bomo postopali po priporočilih delavskih svetov TOZD, centralnega delavskega sveta, poslovnega odbora in komisij za nagrajevanje, da se prevrednotenja ustavijo (razen v primerih dejanskih sprememb vsebine ali pogojev dela) in s tem olajšamo delo komisije. Hkrati pa bomo morali tudi nuditi pomoč članom komisije v zvezi z njihovim delom kot člani komisije in poskrbeti za pravočasno izvajanje posameznih aktivnosti. Le ob prizadevanjih vseh lahko pričakujemo hitro in uspešno rešitev problema nagrajevanja.

Brezigar Milena,
dipl. oec.

NADZOR NAD POSLOVANJEM

Hiter razvoj proizvodnih sil, pojavi birokratizma in etatizma so že zelo zgodaj zahtevali organiziranje ustreznega kontrolnega mehanizma v delovnih organizacijah. Z ustavo leta 1963 je postala notranja kontrola ustavna kategorija, v začetku sicer nejasno opredeljena, v kasnejših priporočilih in zaključkih predstavniških teles pa se je dokončno izoblikovala. Na delovne organizacije je prešel tudi pretežni del kontrolne dejavnosti, zato jo morajo le-te tudi obvezno organizirati in izvajati.

Vsem nam je jasno, da samoupravljanje samo po sebi ne izključuje možnosti kršitev splošnih interesov družbe oziroma interesov delovne organizacije. Tako bo dosegla red in disciplino, zaščito družbene imovine in dober poslovni uspeh le delovna organizacija z dobro organizacijo nadzora. Nadzor—kontrola je zelo širok pojem in se pojavlja v več oblikah. Ena izmed delitev je:

1. Zunanja (eksterna) kontrola, najbolj znana kontrola službe družbenega knjigovodstva.

2. Interna kontrola, ki pa zajema predvsem: sprotno interno kontrolo, ki je vključena v sam proces poslovanja in jo izvajajo delavci, predvsem vodilni in vodstveni, pri neposrednem izvajanju svojih nalog, strokovno službo interne kontrole in samoupravno delavsko kontrolo.

O organizaciji interne kontrole smo že pisali v glasilu Naš Aero. Prepričan sem, da večina naših članov tega član-

ka ni prebrala, saj že sam naslov »Interna kontrola« ni privlačen.

Služba interne kontrole obstaja v Aeru že od leta 1966 in je opravljala do nove organizacije v Aeru le kontrolno dejavnost, po novi organizaciji pa je vključena tudi naloga opravljanja inventuro. Zaradi povečanja obsega poslovanja po integraciji s Cetisom in nepopolne zasedbe delovnih mest svoje funkcije ne more opravljanje tako kot bi morala in želela. Zakon o knjigovodstvu določa, da mora biti najmanj enkrat letno opravljena inventura vseh sredstev in virov sredstev, kar je ca. 40.000 postavk. Poleg rednih nalog inventure in strokovne kontrole, je z ustanovitvijo samoupravne delavske kontrole prevzela še nalogo, da strokovno pomaga, pripravlja podatke, analize za organe samoupravne delavske kontrole.

Delovna mesta v tej službi niso polno zasedena, saj se delavci na razpise ne javljajo, že sprejeti delavci pa ne nastopijo delo. Vzroke lahko iščemo v tem, da delo ni prijetno, še manj pa ustrezno — stimulirano.

Kljub vsem navedbam pa bi bilo lahko poslovanje v Aeru precej boljše, če bi predloge za izboljšanje poslovanja in navodila, ki jih daje ta služba, upoštevali in izvajali.

Služba interne kontrole je pregledala skoraj vsa področja dela, navedla nepravilnosti in podala predloge za boljše in pravilnejše poslovanje (let-

no ca. 60 pisemenih predlogov in cela vrsta ustavnih navodil). Izvajanje predlogov izboljšav pa je dolžnost tistih, ki delajo, oziroma vodijo kontrolirane službe.

Pravilno gledanje službe interne kontrole in izvajanje njenih predlogov lahko mnogo pripomore k izboljšanju poslovanja, zato navajam nekatere pomembnosti: strokovna služba interne kontrole je ustanovljena kot pomoč vodilnim delavcem, strokovnim službam, samoupravni delavski kontroli, organom upravljanja itd. in deluje preventivno in strokovno. Nepravilnosti navaja zato, da daje predloge za izboljšanje poslovanja. Dobrim vodjem služb, evidenci itd. je interna kontrola dobrodošla, ker jim pomaga razčistiti in osvetliti stanje. Mnogim pa je interna kontrola nezaželena. Nekateri namesto, da bi skušali zadeve izboljšati oziroma popraviti, namenoma olepšujejo prikazano poslovanje. Mnogo nepravilnosti se ponavlja zaradi prevelike obzirnosti do drugih delavcev (nepravilnosti rajši pustijo, kot pa, da bi zadevo zavrnilo in opozorilo na nepravilnost).

Strokovna služba ne daje nalogov, ampak predloge za izboljšave ali ureditev določenih zadev. Naloga pa dajejo potem strokovni delavci ali direktor, ki so odgovorni za pravilno poslovanje. Važnejši predlogi lahko gredo v obravnavo tudi samoupravni delavski kontroli ali organom upravljanja.

(Nadaljevanje na 13. strani)

Vloga raziskave tržišča v poslovni politiki

Raziskava tržišča povsem upravičeno vse bolj pridobiva odločilen pomen in mesto v poslovni politiki gospodarskih organizacij. Od začetne uporabe, predvsem v večjih industrijskih podjetjih, pa še to večinoma le ob uvajanju novih proizvodov na tržišče, se je raziskava razširila še na ostala gospodarska področja. Mnoga podjetja so začela ustanavljati lastne službe za raziskavo trga, ki so večinoma štabni organ vodstva podjetja. Tako so večji del raziskav trga, od specializiranih razvojnih organizacij, ki so to delo opravljale v začetku, prevzela sama podjetja.

V dosedanjih organizacijski shemi naše delovne organizacije imamo službo marketing v okviru komercialnega sektorja. Združuje raziskavo trga in ekonomsko propagando pod enotnim vodstvom. Kljub nekaterim skupnim značilnostim teh dveh instrumentov marketinga je bilo v zadnjih dveh letih malo sodelovanja in skupnega načrtovanja. Ugotovili smo, da je taka oblika marketinga preživela oz. marketing je postal anahronizem. Zato smo se od poletja naprej, ko smo ostali brez vodje (šel je na odsluženje voja-

škega roka), organizacijsko, vendar ne še formalno razdvojili v dva samostojna oddelka, ker želimo koncept marketinga razširiti.

Sodobna načela za oblikovanje poslovne politike naše delovne organizacije moramo prenesti v celotno komercialno, saj marketing ni le raziskava trga in ekonomska propaganda, ampak je treba vključiti še celotno politiko nabave, politiko prodaje, distribucije, cene, politiko izdelka in asortimenta ter politiko napredka prodaje. Cilj politike marketinga ter navsezadnje končni cilj OZD Aero kot celote pa je povečanje prodaje in s tem dobička.

Da bi dosegli svoj cilj, ima vsaka politika svojo strategijo, svojo taktiko in svoj program. Bistvo strategije je v osnovni zamisli (konceptu), bistvo taktike pa v oblikah, načinih in metodah za doseg cilja, medtem ko je program napisan dokument o strategiji in taktiki določene politike.

S tem, da je postala raziskava trga le oddelk (kasneje, ko bo kadrovsko okrepljen — služba), pa ne pomeni, da je izgubila na svojem pomenu. Še več, raziskava trga bo vse bolj pomembna, saj s svojimi dognanji in rezultati zmanj-

šuje riziko poslovanja, ki je prisoten pri vsaki poslovni politiki podjetja. Riziko ne izključuje, vendar je pristop k odločitvam, ki so rezultat raziskave, bolj gotov, kot pa zanašanje na izkušnje ali poznavanje razmer na tržišču, saj so le-te odvisne od mnogih dejavnikov, ter jih ni mogoče predvidevati. Le dolgoročno uporabo raziskave in njene analize pa lahko s določeno gotovostjo, ob uporabi ustreznih statistično matematičnih metod (izračun trendov, korelacijsko odvisnost pojavov), služijo kot zanesljiv pokazatelj in vodilo pri sprejemanju določenih gospodarskih odločitev.

Ker je temeljni dejavnik na tržišču, ki ga pokriva s svojo prodajo podjetje, kupec oziroma potrošnik, mora biti raziskava usmerjena predvsem na raziskavo dejavnikov, ki v zvezi s potrošnikom vplivajo na absorpcijsko moč določenega tržišča.

Namen tržne raziskave je prek želja, mnenj, potreb in obnašanja potrošnikov ugotoviti, kateri so tisti faktorji, katere mora podjetje spremeniti v svojem poslovnem procesu, da vpliva na trg v svojo korist. Ker je za podjetje pomembno, kako oblikuje prodajni sortiment, katere prodajne metode in poti izbere, kakšna je politika cen in kako oblikuje ekonomsko propagando, so to tudi glavne naloge pri usmeritvi raziskave tržišča.

Branko Fale

NADZOR NAD POSLOVANJEM

Težko je meriti ekonomski uspeh službe interne kontrole v dinarjih, sicer pa to velja za vse režijske službe. Lahko pa trdim, da je ta služba visoko rentabilna, saj omogoča ustvariti delovni organizaciji precejšnje prihranke. Kot eden izmed primerov lahko navedemo prometni davek na inventurne manjke (22,5%). Velike zneske inventurnih manjkov razčisti in zniža interna kontrola pri opravljanju inventure, če pa jih ne bi, bi morala DO plačati toliko več prometnega davka, še več pa bi jih lahko znižala, če bi bila polno zasedena.

Strokovni službi interne kontrole je v precejšnji meri znano, katera področja pri Aeru ne poslujejo v redu, kaj bi bilo potrebno ukrepati, da bi se poslovanje izboljšalo, tako pri materialnem poslovanju, da bi se velike inventurne razlike, ki se ugotavljajo zmanjšale, kakor tudi pri vsem ostalem poslovanju. Zaradi neupoštevanja eksternih in internih predpisov in predlogov ter navodil službe interne kontrole, pa se nepravilnosti ponavljajo ali ponekod še povečujejo.

Za opravljanje interne kontrole ni posebnega zakona, vendar je jasna naloga — nadzor nad izvajanjem zakonov, internih aktov, sklepov in navodil. Najvažnejše določilo po zakonu o knjigovodstvu, ki velja predvsem za sprotno interno kontrolo je:

»Za vsako spremembo na sredstvih in virih sredstev, dohodkih in odhodkih mora biti sestavljena verodostojna listina, ta pa mora biti pred knjižbo likvidirana in kontrolirana in v znak likvidacije in kontrole podpisana po zato odgovorni osebi. Pri tovrstni kontroli ima največjo odgovornost računovodstvo z vsemi analitičnimi evidencami (knjigovodstvi), ki evidentira večino vseh poslovnih primerov in mora skrbeti, da so pred knjižbo kontrolirane vse listine.

Strokovna služba interne kontrole bo predvidoma v letu 1975 bolj zasedena in upam, da bo lahko vplivala na izboljšanje poslovanja v celotni OD, za kar pa bi morale stremeti vse službe in delavci, posebno pa vodilni in vodstveni, saj bi urejeno poslovanje prineslo vsem skupaj tudi ekonomsko korist.

Anita Zoher

Franc Slander

Aktivnost mladih komunistov

Aktiv mladih komunistov deluje že dobro leto in šteje 40 mladih članov ZK. Že v uvodu moram povedati, da je takšna oblika aktivnosti pri nas zelo dobro uspela. Kaj vse pa smo naredili?

Imeli smo osem sej aktiva, ki so bile predvsem izobraževalnega oziroma informativnega značaja. Prisotnost na sejah je bila zadovoljiva, z izjemo na zadnji seji, katere pa se iz opravičenih vzrokov ni udeležilo kar precejšnje število. Izjema so le tri članice ZK, ki se sej niso nikoli udeležile.

Že v začetku našega dela smo seje razdelili na dva dela. V prvem delu smo predvideli predavanje, v drugem pa razpravo o tekočih problemih v podjetju. Vendar smo proti koncu leta vedno bolj opuščali takšne razprave. Menim, da bomo morali v prihodnje zopet vnesti v dnevni red seje problemsko razpravo.

Teme predavanj so bile iz področij marksizma, samoupravljanja, družbeno-ekonomskih odnosov, dela družbenopolitičnih organizacij in mednarodne politike.

V januarju smo organizirali politično šolo za mlade družbenopolitične aktiviste iz vseh treh družbenopolitičnih organizacij v podjetju.

V marcu smo izvedli anketo med mladimi komunisti in sicer o pripravljenosti aktivnosti pri realizaciji programa OZK in o oblikah aktivnosti.

V mesecih april in maj pa so potekale priprave na sprejem novih članov v ZK. Predhodno smo organizirali tudi dvodnevni seminar za kandidate za sprejem v ZK.

V decembru bomo zopet organizirali dvodnevni seminar, ki bo za vse člane Zveze komunistov iz Aera in Etola. Teme predavanj bodo naslednje: gospodarstvo v letu 1974 in 1975, uresničevanje ustavnih določil v celjskih organizacijah in krajevnih skupnostih, Slovenci v zamejstvu in družbenopolitična organiziranost naših delavcev, začasno zaposlenih v tujini.

Sekretariat aktiva mladih komunistov pripravlja vprašalni list za razgovore z delavci, ki naj bi odgovarjali o splošni problematiki v podjet-

ju. Razgovori bodo v mesecu decembru.

V analizi aktivnosti mladih komunistov v družbenopolitičnih organizacijah in samoupravnih organih smo ugotovili, da so mladi komunisti aktivni tudi v teh organizacijah oz. organih. V Zvezi socialistične mladine je aktivnih 14, v sindikatu 8, v samoupravnih organih pa 3 člani. V sekretariatu aktiva mladih komunistov pa aktivno dela 6 mladih komunistov.

Hkrati se mladi komunisti udeležujejo političnih šol, ki jih organizira občinski komite ZKS — Celje. Tako sta spomladansko politično šolo končala 2 komunisti, v tem času pa obiskujejo politično šolo trije mladi komunisti. Enoletno politično šolo pa obiskuje en mlad komunist.

Takšna je bila aktivnost v letošnjem letu. Upamo, da smo se v tem letu dosti naučili in si pridobili izkušenj za še uspešnejše delo v prihodnjem letu.

25 - letnica gasilskega društva v Medvodah

V septembru letošnjega leta je Gasilsko društvo AERO — Tovarna celuloze Medvode praznovalo 25-letnico svojega obstoja. Organizirana dejavnost se je začela v letu 1948. V glavnem je slonela na preventivnih ukrepih in delu z malim gasilskim orodjem — ročnimi gasilskimi aparati.

Člani so v prvem obdobju planske razdelitve materialnih sredstev imeli največ težav zaradi stare in neustrezne črpalke ter slabih cevi. Upravni odbori društva so vedno stremeli za tem, da se s primerno vadbo članstva in osnovno opremo za gašenje doseže primerna stopnja operativne sposobnosti enote. Brez pretiravanja lahko rečemo, da je gasilska enota pri svojem delu dosegla vedno zadovoljivo razumevanje kolektiva in vodstva tovarne. To se lahko opazi na primerni opremljenosti z gasilnimi in reševalnimi napravami. Današnje stanje opremljenosti omogoča učinkovito intervencijo v tovarni in kot pomoč tudi na območju Medvod. Enota ima lastno vozilo, tri črpalke in posebno zaščitno opremo za delo v plinih. Člani gasilske enote aktivno sodelujejo tudi pri

vajah in delu civilne zaščite.

Proslava ob 25-letnici je potekala takole: 27. septembra ob 17. uri je bila večja sektorska gasilska vaja v tovarni. Vaje so se udeležila gasilska društva s terena in tovarna na območju Medvod. Vaji so prisostvovali tudi člani gasilske enote AERO iz Sempetra in GID Škofja Loka. Vajo je vodil sektorski poveljnik Veber Vinko. Vaje se je udeležilo 94 gasilcev z 11 gasilskimi avtomobili. Po vaji je bila skromna slovesnost. Najprej je predsednik Milan Glešič opisal kratko zgodovino dela gasilskega društva, poveljnik Franc Kozamernik pa je razdelil interne pohvale in spominske plakete. Predstavniki Občinske gasilske zveze Ljubljana-Šiška je razdelil značke za dolgoletno delo.

Direktor TOZD Slavko Zule je prisotne gasilce seznanil s stanjem v tovarni in predvidenim razvojem tovarne.

Ob zaključku so člani ob skromni zakuski izmenjali mnenja in izkušnje.

Vaji in proslavi so prisostvovali tudi trije zaslužni starejši člani: Reš Ciril, Prestrl Janez in Simenc Janez.

Komunisti danes in jutri

Za preteklo leto lahko ugotovimo, da je bilo pestro in zahtevno. Naše najvažnejše delo je bilo utrjevanje samoupravljanja po temeljnih organizacijah združenega dela. Tudi komunisti smo se organizirali po TOZD. Uspeli smo povečati članstvo v temeljni organizaciji združenega dela Kemije Sempeter in tudi tukaj organizirati osnovno organizacijo Zveze komunistov. Na nivoju podjetja deluje namreč samo konferenca in svet ZK. Tako smo se organizirali zato, ker menimo, da mora biti ZK prisotna pri delu in upravljanju.

V prihodnjem letu se moramo posvetiti delegatskemu sistemu, samoupravnim sporazumom, delitvi dela in dohodka.

Delegat naj bi bil resnično delegat svoje sredine, ki bo izražal voljo volivcev.

Kadar podpisujemo samoupravne sporazume s katerokoli interesno skupnostjo, pre-

vzamemo nase tudi obveznosti. Pri vseh sporazumih morajo biti proizvajalci seznanjeni z vsem, za kaj gre in kaj bodo imeli od sredstev, ki jih bodo vlagali v katerokoli samoupravno skupnost.

Delitev dela smo že vsaj pretežno uredili po temeljnih organizacijah združenega dela, moramo urediti tudi delitev dohodka po TOZD oziroma še bolje po delovnih mestih. Pri tem se moramo zavzemati za socialistično načelo, kdor več delovnih mestih dobi. Zato moramo čimprej postaviti merila dela na delovnih mestih. Komunisti se bomo zavzemali, da bodo ta merila v vseh temeljnih organizacijah združenega dela in na vseh delovnih mestih enaka, oziroma merjena po istih načelih. Pravilna delitev dela in dohodka stimulira delavca k večji storilnosti. Visoka storilnost pa vodi k osvobajanju človeka nad delom, kar je cilj nas vseh.

Ljuzje Banič

Imeli smo goste iz Beograda

V četrtek 14. novembra je prispelo 33 predstavnikov političnih organizacij in samoupravnih organov, trgovskega podjetja »Šumadija« iz Beograda. Prispeli so zvečer. Predstavniki osnovne organizacije ZSMS Aero smo jih pričakali na železniški postaji in jih pospremili do hotela, kjer so prespali. V petek 15. novembra so si ogledali proizvodne obrate na Ipavčevi ulici, Mariborski cesti in v Sempetru.

Nad našo OZD so bili navdušeni in veseli, saj so spoznali, kako se proizvajajo posamezni proizvodi, ki jih oni sicer že dolgo poznajo in prodajajo. Popoldne smo se odpeljali v Velenje, kjer smo si ogledali tovarno Gorenje Velenje. V Gorenju smo bili lepo sprejeti. Ogledali smo si proizvodne hale hladilnikov, štedilnikov in televizijskih sprejemnikov. Naši gostje so bili veseli, da so imeli priložnost videti tudi del te velike slovenske tovarne, katere proizvode tudi poznajo.

Po večerji smo predstavnikom »Šumadije« Beograd priredili ples. Ob tej priložnosti so nam izročili spominsko darilo, lesorez priznanega beograjskega umetnika.

V soboto 16. novembra smo se popoldne odpeljali na Golte, kjer so si gostje ogledali

našo depandanso. Bil je lepo, čeprav je bilo precej hladno. Po kosilu v Celju smo krenili še na Stari grad. Tu smo gostom na kratko povedali nekaj o zgodovini Celja in gradu samem. Po večerji smo jih pospremili na železniško postajo in se do drugega leta, poslovili od njih. Drugo leto bodo naši predstavniki njihovi gostje v Beogradu.

Dora Rovere

V POKOJ SO ODSLI:

MIHELAK Milan	17. 1.
GORJANC Frančiška	28. 2.
OTOREPEC Ana	17. 3.
VEBER Štefka	31. 3.
KRAŠEK Franc	15. 6.
JANČIČ Ivan	12. 9.
ROVERE Fanika	28. 10.
HABJAN Danica	23. 8.

NEKAJ O SINDIKATU

Zopet je pred nami konec starega leta in je treba napraviti črto nad delom v OOS. O našem delu moramo reči najprej to, da so se OOS v vsaki TOZD zavemale za enotne naloge in enotna stališča. Delo OOS je bilo dokaj razgibano, čeprav ni bilo vse tako kot bi moralo biti, vendar smo se trudili za izpolnjevanje naših nalog.

Veliko se je pisalo v vseh časopisih in razpravljalo o 8. kongresu Zveze sindikatov Slovenije, ki je bil 7. in 8. novembra 1974 v Celju. Vsa javna razprava je pomenila bistveni sestavni del priprav na 8. kongres in možnost za vsakega člana sindikata, da prispeva svoj delež k uspehu 8. kongresa, to je k večji uspešnosti sindikata pri uresničevanju interesov delavcev. Tako je pred nami mnogo nalog, ki jih je nakazal 8. kongres Zveze sindikatov Slovenije. Med pomembnimi dokumenti kongresa je tudi statutarni dogovor o organiziranosti in delovanju sindikatov in Zveze sindikatov, ki ga moramo v celoti uresničiti.

V prvi vrsti so pred nami občni zbori OOS v vsaki TOZD in na nivoju podjetja, ki morajo biti do konca januarja 1974. Statutarni dogovor določa mandatno dobo vseh delegatov in vodstev osnovnih organizacij sindikata v prihodnje za 4 leta. Stiriletna mandatna doba velja za vse delegate v izvršnih odborih osnovnih organizacij sindikata, sindikalnih konferenc na ravni delovnih organizacij in občinskih odborov posameznih stro-

kovnih sindikatov. Politično odgovornost za utsrezen izbor novih sindikalnih delavcev in za njihovo delovanje prevzemajo sindikati skupaj z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami. V sindikalno konferenco na ravni OZD se povezujejo vse osnovne organizacije sindikata, ki delujejo kot koordinacijsko telo.

Ima enake organe kot OOS v TOZD (predsednika, podpredsednika, tajnika, svoj pravila in program dela), poleg tega pa še blagajnika in finančni plan. Konferenca posluje na podlagi poslovnika.

V okviru osnovne organizacije sindikata deluje tudi aktiv mladih delavcev starih do 27 let. Bodočim članom izvršnih odborov predvsem pa vodstvenim delavcem želimo, da bi svoje naloge zadovoljivo opravljali in zastopali interese delavcev.

Vsem članom kolektiva želi OOS veliko osebne sreče in delovnih uspehov.

Vsem našim bivšim sodelavcem želimo veliko zdravja in zadovoljstva.

ZAHVALA

Vsem svojim sodelavcem se želim iskreno zahvaliti za vso pozornost v času bolezni in za prelepo spominsko darilo ob odhodu v pokoj.

Bivša sodelavka
Fani Rovere

ŠPORT

V letu 1974 je bilo delo športnih delavcev dokaj natrpano s tekmovalni in prireditvami in upam, da je pomembno, če v nekaj vrsticah preletimo glavne športne dejavnosti.

SMUCANJE

20. aprila 1974 je bil na plazu pod Okrešljem smučarski peterboj, ki ga je priredila Libela Celje ob 80. obletnici obstoja. Vabljenih je bilo pet najmočnejših sindikalnih smu-

Med vratci

čarskih ekip iz Celja. Na odlično pripravljeni progi in v lepem, sončnem vremenu je bila tekma več kot le na nivoju sindikalnega tekmovanja.

Rezultati:

1. AERO
2. NIVO
3. LIBELA
4. EMO
5. CINKARNA

Teden dni kasneje, 27. aprila 1974, je bil na istem mestu že standardni dvoboj med Mariborskim tiskom in Aerom. Na dobro trasirani progi, vendar v precej slabem vremenu in težkih pogojih, je tekmovanje potekalo normalno in v duhu pravega, športnega dvoboja. Na tekmi so imeli več sreče tekmovalci AERA, ki so premagali Mariborski tisk s 16 sekundami razlike.

Naslednjega dne, 28. 4. pa je bil četrti tradicionalni troboj med Aerom, Libelo in Nivojem. Razmere, kakršne so bile na ta dan, so bile skoraj nemogoče za izvedbo tekmovanja, kajti poleg močnega dežja so se trgali plazovi, ki so zelo ovirali potek tekmovanja. Vendar je kljub vsemu tekma uspela, zmagovalec pa je bila ekipa Aera, ki je že drugič osvojila prehodni pokal.

KOLESARJENJE

Na dan mladosti, 25. maja 1974, je Zveza za športno rekreacijo in oddih Celje organizirala prvo množično prireditev v Celju z geslom: »Vsi na kolo za zdravo telo«. Pro-

ga, ki je potekala okoli Celja, je bila dolga 28 km in je imela sedem startnih mest. V zelo lepem vremenu in dobrih pogojih za kolesarjenje je organizatorje rahlo presenetilo število udeležencev. Vendar z ozirom na to, da je bila to prva množična akcija v Celju, jo lahko le pozdravimo in pohvalimo kljub nekaterim manjšim zastojem. Te množične akcije se je udeležilo 2.600 ljudi, med katerimi je vredno omeniti najstarejšega člana 72 let, najstarejšo udeleženko 68 let, najstarejše kolo je bilo izdelano 1921. leta, pa tudi najmlajšega člana, ki se je s starši peljal na pomožnem sedežu in je imel nič več kot 2 leti.

Udeleženci so morali prevoziti progo največ v 4 urah in to je bila tudi edina omejitev. Na vseh startnih mestih je bila tudi kontrola, ki je z žigom potrdila prihod vsakega udeleženca, tako da so možnosti za kakršnokoli nevspečnost odpadle. Z ozirom na to, da je prva akcija kolesarjenja zelo uspela, upamo, da bo naslednja, ki bo v letu 1975, še bolj obiskana, v kolikor nam bodo vremenske razmere naklonjene.

PLAVANJE

V času od 15. do 25. julija 1974 smo organizirali plavalni tečaj za predšolske otroke v sklopu z vrtcem, ki je bil prvi tovrstni tečaj v Sloveniji. Prijavljenih je bilo nad 20 otrok, ki so sedem učinkovitih dni obiskovali šolo plavanja na bazenu. Z ozirom na slabo vreme, ki je večji del tečaja oviralo normalno vadbo in zaradi katerega smo morali tečaj

večkrat prestavljati za dan ali dva, je bil namen v glavnem dosežen. Pri testiranju na zadnji dan tečaja smo videli, da pravilno drsi in se potaplja kar 90% otrok, medtem ko jih je splavalo le 20%. Vendar namen tečaja ni bil otroke naučiti plavati, kajti to je pri starosti 4–5 let in le v 7 dneh skoraj nemogoče, ampak jim dati osnove plavanja (drsenje, potapljanje, gledanje pod vodo) in odvrniti strah od vode. Žal pa zaradi slabega vremena več kot en tečaj ni uspel in upamo, da bo naslednje leto več sreče z vremenom in tako bo rešen glavni pogoj za organizacijo več in kvalitetnejših tečajev.

GRAFIČNE IGRE

30., 31. 8. in 1. 9. 1974 so bile v Ljubljani 19. grafične igre delavcev grafične in grafično predelovalne industrije Slovenije. Sodelovalo je 20 podjetij v šestih disciplinah. Tekmovanje je zelo dobro organiziralo CGP Delo Ljubljana pod pokroviteljstvom Papirografike Ljubljana. Discipline, ki so bile primerno izbrane iz programa sindikalnih športnih iger, so se odvijale po vnaprej določenem razporedu. Naše ekipe so v posameznih disciplinah zasedle naslednja mesta:

- namizni tenis: ženske V. mesto, moški I. mesto;
- streljanje: ženske VI. mesto, moški III. mesto;
- šah: moški I. mesto;
- nogomet: moški IV. mesto;
- odbojka: ženske I. mesto;
- rokomet: moški II. mesto.

S temi rezultati smo zbrali skupno 202 točki in osvojili I.

mesto v skupnem plasmaju pred Mariborskim tiskom 191 točk, Pomurski tisk 173 točk, Delo 170 točk.

Igre, ki so bile na ravni kvalitetnega športa, so potekale v prijateljskem vzdušju in prav takšen je bil tudi slovesen zaključek in podelitev priznanj.

Jubilejne 20. igre grafičarjev Slovenije, ki so na programu naslednje leto, pa bomo organizirali mi. Upam, da bo našemu delovnemu odboru uspel organizirati kvalitetne igre v vzdušju spoznavanja in prijateljstva med grafičarji.

SINDIKALNE IGRE

Vzporedno s temi tekmovanji pa se je v okviru celjske občine normalno odvijalo sindikalno tekmovanje. V disciplinah, ki so bile razpisane, smo nastopali v vseh treh kategorijah (članice, starejši člani in člani), tako da je v več kot 10 disciplinah nastopalo preko 150 tekmovalcev.

Celjska občina je ena tistih ki imajo najbolj razvit sindikalni šport v Sloveniji in prav z ozirom na to je težko doseči dobre rezultate. Seveda pa se poleg rezultatov točkuje tudi udeležba. Prav to pa nam je pripomoglo, da smo na vodilnem mestu sindikalne lige (člani II., članice III., st. člani I.) in upamo, da bo tako ostalo do konca tekmovanja. V kolikor nam bo to uspelo, bomo vdrugič zapored zmagovalci sindikalnega tekmovanja celjske občine.

Sicer pa je tekmovanje za leto 1974 v glavnem končano in lahko čakamo na sezono 75, ki se bo začela s tekmovanjem v veleslalomu februarja 1975.

Zvone Brilej

Kolo — zdravo telo

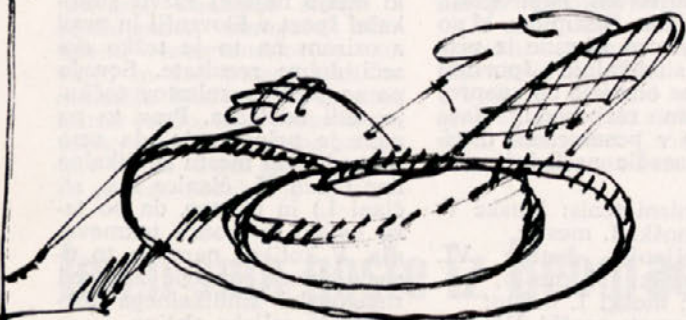
PRI NAS V AERU SMO PRIDNI
KOT MRAVLJE! STALNO VIDIŠ
CEL KUP AEROVCEV MED SLUŽBO
V MESTU ITD...

ANKA DAJNKO - POEN
JE IZJAVILA, DA SE
DOBRO SMUČA, SAMO
JI DELA ŠE TEŽAVE!

LJUDJE V KOMERCIALI PO
NOVEM NE SMEJO BITI PREVEČ
STATIČNI! PREDLAGAMO, DA
NABAVIMO GUGALNE STOLE!

ČIF

PUSTE HE PR'
GMAH, 'MAH TAKO
GUŽVO

Celje - skladišče
D-Per

452/1974

COBISS

RISALNICA - RIMPLA

TU SPODAJ JE
CENZURIRAN VIC!

LETOŠNJE NOVOLETNO DARILO
DEDKA MRAZA AERU!

